

KÄYTTÖOPAS

Direktiivi 2005/36/EY

Tärkeimmät tiedot ammattipätevyyden tunnustamisesta

66 KYSYMYSTÄ

66 VASTAUSTA

Tämän asiakirjan tarkoituksena on jakaa tietoa. Komissio tai sen yksiköt eivät vastaa asiakirjan sisällöstä.

JOHDANTO	6
EUROOPAN UNIONIN KANSALAISEN OIKEUS	6
MISTÄ SAA LISÄTIETOJA?	7
I. KENELLE DIREKTIIVISTÄ 2005/36/EY ON HYÖTYÄ?	7
1) Onko tarkoitus työskennellä vai opiskella toisessa jäsenvaltiossa?	8
2) Mitä ammattia halutaan harjoittaa?	8
3) Minkä maan kansalaisuus?	8
4) Hyötyvätkö EU:n ulkopuolisen valtion kansalaiset direktiivistä?	9
5) Missä maissa ammattipätevyys tunnustetaan?	10
6) Missä maassa ammattipätevyys on hankittu?	10
7) Mistä tietää, onko ammattipätevyys hankittu jäsenvaltiossa vai EU:n ulkopuolisessa maassa?	11
8) Sovelletaanko direktiiviä silloin, kun koulutus on hankittu etäopiskeluna tai sopimuskoulutusta antavassa laitoksessa?	12
9) Onko ammatin harjoittaminen säänneltyä toisessa jäsenvaltiossa (vastaanottavassa jäsenvaltiossa)?	12
10) Mitä jos harjoitettavaa ammattia ei ole säännelty vastaanottavassa jäsenvaltiossa?	13
11) Onko pätevyys varmasti hankittu siihen säänneltyyn ammattiin, jota halutaan harjoittaa?	13
12) Onko ammatti, jota halutaan harjoittaa tai siihen johtava koulutus säännelty kotijäsenvaltiossa?	14
II. MITÄ DIREKTIIVIN 2005/36/EY SÄÄNNÖKSIÄ KUHUNKIN TAPAUKSEEN SOVELLETAAN?	14
13) Onko kyseessä ammatillisen toiminnan tilapäinen harjoittaminen toisessa jäsenvaltiossa vai halu sijoittautua sinne pysyvästi?	14
A. TILAPÄINEN PALVELUN TARJOAMINEN	15
A.1 Yhteiset säännöt	15
14) Mitä palvelujen tarjoamista koskevan järjestelyn soveltamiseksi edellytetään?	15
15) Mitä ”laillisesti sijoittautunut” tarkoittaa?	16
16) Onko ilmoituksen antaminen välttämätöntä?	16
17) Mistä tietää, onko ilmoitus annettava ja mille viranomaiselle se on toimitettava?	17
18) Mitkä tiedot ilmoituksessa on annettava?	17
19) Minkä tietojen antamista ei voida vaatia?	18
20) Mitä liiteasiakirjoja ilmoitukseen voidaan vaatia liitettäväksi?	18

21)	Voiko vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen vaatia alkuperäisten tai oikeiksi todistettujen jäljennösten esittämistä?	19
22)	Onko asiakirjat käännettävä ja onko käänntösten oltava oikeaksi todistettuja?... 19	
A.2 Yleinen järjestelmä		20
23)	Kuinka pian ilmoituksen jättämisen jälkeen ammattiaan voi alkaa harjoittaa? ..	20
A.3 Poikkeusjärjestely, jota sovelletaan silloin, kun ammattiin sisältyy terveys- tai turvallisuusriski		20
24)	Päteekö kysymykseen 23 annettu vastaus kaikissa tapauksissa?	20
25)	Mihin ammatteihin sisältyy terveys- tai turvallisuusriski?	20
26)	Koskeeko tämä ammattialoja?	20
27)	Onko valvonta järjestelmällistä?	21
28)	Jos ammattipätevyys tarkastetaan, onko siinä yhteydessä toimitettava lisätietoja ja/tai -asiakirjoja?	21
29)	Minkä päätöksen toimivaltainen viranomainen voi tehdä?	21
30)	Mitä lisätoimenpiteitä toimivaltainen viranomainen voi määrätä ja missä tapauksessa?	22
31)	Missä ajassa toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös?	22
32)	Mitä jos toimivaltainen viranomainen ei toimi määräajassa?	23
A.4 Ammatin harjoittamista koskevat säännöt		23
33)	Mitä sääntöjä ammatin harjoittamisessa on noudatettava?	23
34)	Mistä säännöistä vapautetaan?	23
B. SIJOITTAUTUMINEN		24
B.1 Kaikille ammattiteille yhteiset kohdat		24
35)	Minne tunnustamishakemus jätetään?	24
36)	Mitä asiakirjoja jäsenvaltion, jossa halutaan työskennellä, toimivaltainen viranomainen voi vaatia esitettäväksi?	24
36. a.	<i>Kaikkia ammatteja koskevat asiakirjat</i>	<i>24</i>
36.b.	<i>Alakohtaisia ammatteja koskevat asiakirjat.....</i>	<i>25</i>
36.c.	<i>Käsiteollisuuden, teollisuuden ja kaupan ammatteja koskevat asiakirjat.....</i>	<i>26</i>
36.d.	<i>Yleiseen järjestelmään kuuluvien ammattien asiakirjat.....</i>	<i>26</i>
37)	Voiko lisäasiakirjoja toimittaa oma-aloitteisesti ja onko se suotavaa?	26
38)	Voiko viranomainen vaatia alkuperäisten asiakirjojen tai oikeiksi todistettujen jäljennösten esittämistä?	27
39)	Onko kaikki asiakirjat käännettävä?	27
40)	Missä ajassa tunnustamishakemus on käsiteltävä?	27
41)	Mitkä oikeudet hakijalla on, jos ammattipätevyys tunnustetaan?	28

B. 2 Alakohtaiset ammatit	28
42) Miten hakemusta tarkastellaan?	28
43) Mitkä edellytykset automaattista tunnustamista varten on täytettävä?	29
- Lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri ja proviisori	29
- Kätilö	29
- Arkkitehti	30
44) Tunnustetaanko ammattipätevyys automaattisesti, jos se on myönnetty ennen kotivaltion liittymistä Euroopan unioniin?	30
- Lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri, kätilö ja proviisori	30
- Arkkitehti	30
45) Mitä tunnustamismenettelyä noudatetaan silloin, kun automaattista tunnustamista ei voida soveltaa?	31
B.3 Käsiteollisuuden, teollisuuden ja kaupan ammatit	31
46) Miten hakemusta tarkastellaan?	32
47) Mitkä edellytykset automaattista tunnustamista varten on täytettävä?	32
48) Mitä menettelyä noudatetaan silloin, kun ammattipätevyyttä ei voida automaattisesti tunnustaa?	32
B.4 Yleiseen järjestelmään kuuluvat ammatit	33
49) Miten hakemusta tarkastellaan?	33
50) Minkä päätöksen toimivaltainen viranomainen voi tehdä?	34
51) Mitä lisävaatimuksia toimivaltainen viranomainen voi hakijalle asettaa?	35
52) Jos vaaditaan sopeutumisaikaa tai koetta, voiko viranomainen valita, kumpaa sovelletaan?	35
53) Miten kelpoisuuskokeeseen tai sopeutumisaikaan voi valmentautua?	35
54) Onko sopeutumisaika hankittava itse?	36
55) Miten sopeutumisaika toteutetaan?	36
56) Voidaanko sopeutumisajalta maksaa palkkaa?	36
57) Millainen kelpoisuuskoe on?	36
58) Kuinka monta kelpoisuuskoetta vuodessa on järjestettävä?	36
59) Voiko kelpoisuuskokeeseen osallistua useamman kerran?	37
60) Missä ajassa toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös kelpoisuuskokeen tai sopeutumisajan suorittamisen jälkeen?	37
III. KULUT	37

61)	Voidaanko hakijalta edellyttää osallistumista asiakirja-aineiston käsittelystä aiheutuvien kulujen maksamiseen?	37
62)	Voidaanko hakijalta edellyttää osallistumista kelpoisuuskokeesta tai sopeutumisajasta aiheutuvien kulujen maksamiseen?.....	37
IV. MUUTOKSENHAKU.....		38
63)	Mitä oikeudellisia muutoksenhakuoikeuksia hakijalla on?.....	38
V. KIELITAITOVAATIMUKSET		38
64)	Voidaanko hakijalta edellyttää vastaanottavan jäsenvaltion virallisen kielen osaamista?	38
65)	Voidaanko hakijalta edellyttää järjestelmällisesti kielikoetta?	39
VI. KENEEN PUOLEEN VOI KÄÄNTYÄ ONGELMATAPAUKSISSA?		39
66)	Mikä taho voi auttaa kotivaltiossa?	39

JOHDANTO

EUROOPAN UNIONIN KANSALAISEN OIKEUS

Unionin kansalaisten oikeus taloudellisen toiminnan harjoittamiseen toisessa jäsenvaltiossa on perustamissopimukseen kirjattu perusoikeus. Sisämarkkinoita koskevien sääntöjen puitteissa kullakin jäsenvaltiolla on kuitenkin mahdollisuus edellyttää oikeudellisesti tietyn ammatin harjoittamiseksi erityistä ammattipätevyyttä, joka on perinteisesti kyseisessä jäsenvaltiossa saatu ammattipätevyys. Tämä haittaa ammattihenkilöiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa, koska toisessa jäsenvaltiossa samaa ammattia harjoittamaan pätevillä henkilöillä on eri ammattipätevyys, toisin sanoen kotijäsenvaltiossa hankittu pätevyys.

Näin ollen unionin toimielimet ovat laatineet sääntöjä ammattipätevyyden vastavuoroisen tunnustamisen helpottamiseksi jäsenvaltioiden välillä. Se on ammattipätevyyden tunnustamisesta 7. syyskuuta 2005 annetun direktiivin tavoite. Vaikka tunnustamista on helpotettu, yhtä ainoaa käytännön ratkaisua ei kuitenkaan ole löydetty ammattipätevyyksien tunnustamiseksi Euroopan unionissa. Direktiiviin 2005/36/EY voi tutustua internetosoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:FI:PDF>

Direktiiviä on täydennetty direktiivin 2005/36/EY koordinoijaryhmän (joka koostuu jäsenvaltioiden edustajista) hyväksymillä käytännesäännöillä. Näissä säännöissä selvitetään, mitkä ovat hyviä ja mitkä huonoja kansallisia hallintokäytänteitä ammattipätevyyden tunnustamisessa. Näihin käytännesääntöihin voi tutustua internetosoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/future_en.htm#docs

TÄMÄN OPPAAN KÄYTTÖOHJEET

Tällä oppaalla halutaan selvittää yksinkertaisesti kysymysten ja vastausten avulla henkilön oikeudet silloin, kun hän haluaa saada ammattipätevyytensä tunnustetuksi toisessa jäsenvaltiossa. Oppaassa annetaan vastaukset 66 kysymykseen seuraavaa rakennetta käyttäen:

Ensiksi on selvitettävä, voidaanko hyödyntää direktiivin 2005/36/EY sääntöjä. Se selviää tämän oppaan **kohdassa I** esitetyistä kysymyksistä ja vastauksista.

Jos direktiivin säännöksiä voidaan hyödyntää, seuraavaksi on tiedettävä, halutaanko harjoittaa ammattia toisessa jäsenvaltiossa pysyvästi vai siirtyäkö toiseen jäsenvaltioon väliaikaisesti (**ks. kysymys 13**). Direktiivissä annetaan eri säännökset näihin kahteen tapaukseen. Jos on kyse siirtymisestä toiseen jäsenvaltioon väliaikaisesti harjoittamaan ammattia, kannattaa tutustua tämän oppaan **kohtaan II. A**. Jos on kyse sijoittautumisesta pysyvästi toisen jäsenvaltion alueelle, kannattaa tutustua tämän oppaan **kohtaan II.B**.

Korostettakoon, että direktiivissä on eri säännöksiä eri ammatteihin. Amatit on jaettu seuraaviin kolmeen pääluokkaan, joihin sovelletaan eri järjestelmiä:

- ammatit, joiden koulutuksen vähimmäisvaatimukset on yhdenmukaistettu EU:ssa: lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri, kättilö, proviisori ja arkkitehti. Tässä oppaassa näistä ammanteista käytetään nimitystä ”ammattialat”
- käsiteollisuuden, teollisuuden ja kaupan alan ammatit, jotka on mainittu direktiivin 2005/36/EY liitteessä IV
- kaikki muut ammatit, joista tässä oppaassa käytetään nimitystä ”yleiseen järjestelmään kuuluvat ammatit”.

On siis syytä selvittää tarkoin, mihin järjestelmään kuuluu ammatti, johon pätevyys on ja jota halutaan harjoittaa toisessa jäsenvaltiossa. Eri järjestelmiä selitetään tämän oppaan **kohdassa II**.

Käytännön tietoja esimerkiksi kuluista, muutoksenhausta, kielitaidosta ja tahoista, joihin voi ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa, annetaan oppaan **kohdissa III, IV, V ja VI**.

MISTÄ SAA LISÄTIETOJA?

- 1) Direktiivistä 2005/36/EY on saatavilla lisätietoja Euroopan komission internetsivuilla osoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm
- 2) Jäsenvaltioiden on noudatettava direktiiviä 2005/36/EY. Niiden on saatettava se osaksi kansallista lainsäädäntöään. Tässä oppaassa ei kuitenkaan anneta tietoja eri jäsenvaltioiden kansallisista säädöksistä, joilla direktiivi 2005/36/EY on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Käytännön tietoja tunnustamismenettelystä ja erityisesti eri valtioissa voimassa olevista säännöistä (vaadituista asiakirjoista, säännellyistä ammanteista, sääntelytasosta jne.) voi pyytää kansallisilta yhteystahoilta. Näiden tehtävänä on antaa kansalaisille kaikki heidän ammattipätevyytensä ja opintojaksojensa tunnustamista koskevat tiedot. Luetteloon yhteystahoista voi tutustua internetosoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/contactpoints/index.htm
- 3) Muodollisuuksista, jotka on täytettävä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, saa tietoja keskitetyistä asiointipisteistä, jotka on perustettu palveluita sisämarkkinoilla koskevan direktiivin 2006/123/EY nojalla¹.

I. KENELLE DIREKTIIVISTÄ 2005/36/EY ON HYÖTYÄ?

Seuraavien kysymysten on määrä auttaa selvittämään, missä tapauksissa direktiiviä 2005/36/EY voidaan hyödyntää. Direktiivin säännöksiä sovelletaan vain tiettyjen edellytysten täyttyessä.

¹ Kunkin jäsenvaltion tehtävänä on päättää, haluaako se soveltaa tätä mahdollisuutta terveydenhuollon työntekijöihin ja ammattilaisiin (eläinlääkäreitä lukuun ottamatta), jos nämä henkilöt eivät kuulu direktiivin 2006/123/EY soveltamisalaan.

1) Onko tarkoitus työskennellä vai opiskella toisessa jäsenvaltiossa?

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan vain ammattihenkilöihin, joilla on pätevyys harjoittaa ammattiaan yhdessä jäsenvaltiossa ja jotka haluavat harjoittaa samaa ammattia toisessa jäsenvaltiossa.

Direktiiviä ei sovelleta henkilöihin, jotka haluavat opiskella toisessa jäsenvaltiossa, eikä niihin, jotka ovat aloittaneet ammatillisen koulutuksen yhdessä jäsenvaltiossa ja haluavat jatkaa sitä toisessa jäsenvaltiossa. Viimeksi mainitut voivat ottaa yhteyttä keskuksiin (NARIC), joiden tehtävänä on antaa tietoja tutkintotodistusten akateemisesta tunnustamisesta.

<http://www.enic-naric.net/>

2) Mitä ammattia halutaan harjoittaa?

Direktiiviä 2005/36/EY ei sovelleta erityisten direktiivien soveltamisalaan kuuluviin ammatteihin, kuten esimerkiksi lakisääteisiin tilintarkastajiin, jotka kuuluvat direktiivin 2006/43/EY soveltamisalaan, vakuutusedustajiin, jotka kuuluvat direktiivin 2002/92/EY soveltamisalaan, ja asianajajiin, jotka haluavat työskennellä toisessa jäsenvaltiossa alkuperäisellä nimikkeellään ja joihin sovelletaan direktiivejä 77/249/ETY ja 98/5/EY.

Liikenteen alalla on myös useita erityisiä direktiivejä.

Esimerkki: Slovenialainen lennonjohtaja haluaa harjoittaa ammattiaan Italiassa: ammatinpätevyyden tunnustamisesta säädetään direktiivissä 2006/23/EY. Tšekkiläinen lentäjä haluaa harjoittaa ammattiaan Puolassa: sovelletaan direktiiviä 91/670/ETY. Myös useat merenkulkualan ammatit kuuluvat direktiivien 2005/45/EY ja 2008/106/EY soveltamisalaan.

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan siis kaikkiin ammatteihin, jotka eivät kuulu erityisten direktiivien soveltamisalaan. Luetteloon – joka ei ole tyhjentävä – direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan kuuluvista ammanteista voi tutustua internetosoitteessa:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?newlang=en

Lisätietoja direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan kuuluvista ammanteista saa myös vastaanottavan jäsenvaltion yhteystaholta:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf

3) Minkä maan kansalaisuus?

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan 30 valtion eli Euroopan unionin 27 jäsenvaltion sekä Islannin, Norjan ja Liechtensteinin kansalaisiin.

Direktiiviä sovelletaan henkilöihin, joilla on tunnustusta hakiessaan jonkun edellä mainitun valtion kansalaisuus, vaikka heillä aiemmin olisi ollut jonkin toisen valtion kansalaisuus. Sitä sovelletaan myös henkilöihin, joilla on kaksoiskansalaisuus. *Sitä voidaan esimerkiksi soveltaa Argentiinan kansalaiseen, jolla on myös Italian kansalaisuus.*

Korostettakoon, että Sveitsin osalta on voimassa erityiset ammattipätevyyden tunnustamista koskevat säännöt.

4) Hyötyvätkö EU:n ulkopuolisen valtion kansalaiset direktiivistä?²

Direktiiviä sovelletaan myös vapaata liikkuvuutta koskevaa oikeuttaan käyttävän Euroopan unionin kansalaisen perheenjäseniin, jotka ovat kolmannen valtion kansalaisia³.

Esimerkki: Amerikkalainen lääkäri, jolla on Yhdistyneessä kuningaskunnassa myönnetty tutkintotodistus, on naimisissa Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen kanssa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuva aviopari päättää asettua asumaan Saksaan. Tässä tapauksessa amerikkalaiselle lääkärille Yhdistyneessä kuningaskunnassa myönnetty todistus lääketieteen tohtorin tutkinnosta on tunnustettava Saksassa direktiivin 2005/36/EY mukaisesti.

Direktiiviä sovelletaan myös kolmansien maiden kansalaisiin, joilla on pitkään maassa oleskelevan henkilön asema⁴. Pitkään maassa oleskelevien henkilöiden oikeudet ovat kuitenkin rajoitetummat kuin EU:n kansalaisen perheenjäsenten oikeudet. Niinpä direktiiviä ei sovelleta Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Irlannissa ja Tanskassa, joissa se kattaa ainoastaan pysyvästi maassa oleskelevat henkilöt. Sitä ei sovelleta väliaikaiseen ammatin harjoittamiseen (ks. kysymys 13.)

Direktiiviä sovelletaan myös kolmansien maiden kansalaisiin, joilla on pakolaisasema jäsenvaltiossa⁵. Pakolaista on kohdeltava hänelle turvapaikan myöntäneessä jäsenvaltiossa samoin kuin valtion omia kansalaisia. Jos pakolaisella on Euroopan unionin toisen jäsenvaltion myöntämä ammattipätevyys, hänelle turvapaikan myöntäneen jäsenvaltion on tunnustettava tämä ammattipätevyys direktiivin 2005/36/EY mukaisesti.

² Kyseessä ovat muut kuin edellä mainitut 30 valtiota, lukuun ottamatta Sveitsiä, jonka suhteen on voimassa erityiset säännöt.

³ Direktiivi 2004/38/EY Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella (EUVL L 158, 30.4.2004).

⁴ Direktiivi 2003/109/EY pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta (EUVL L 16, 23.1.2004).

⁵ Direktiivi 2004/83/EY kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä (EUVL L 304, 30.9.2004).

Esimerkki: Irakin kansalaisen, jolla on Alankomaissa myönnetty proviisorin tutkintotodistus ja jolla on pakolaisasema Belgiassa, proviisorin tutkintotodistus on tunnustettava Belgiassa direktiivin 2005/36/EY mukaisesti. Jos hän sitä vastoin päättää sijoittautua Tanskaan, hänelle ei ole hyötyä direktiivistä 2005/36/EY.

Direktiiviä sovelletaan 19. kesäkuuta 2011⁶ alkaen myös kolmansien maiden kansalaisiin, jotka ovat valmistuneet korkea-asteen oppilaitoksesta ja joilla on työtarjous EU:ssa (”sinisen kortin” haltijat). Sitä sovelletaan kuitenkin ainoastaan palkkatyöhön. Sitä ei sovelleta Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Irlannissa eikä Tanskassa.

5) Missä maissa ammattipätevyys tunnustetaan?

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan kysymyksessä 3 mainituissa 30 maassa⁷.

Direktiiviä sovelletaan henkilöihin, jotka haluavat harjoittaa ammatillista toimintaa toisessa jäsenvaltiossa. Tämä tarkoittaa sitä, että jäsenvaltio tai maa, jossa ammattia halutaan harjoittaa, on eri kuin valtio tai maa, jossa ammattipätevyys on hankittu. Direktiivin soveltaminen edellyttää rajojen ylittämistä, eli sitä ei sovelleta valtion sisäisiin tilanteisiin.

Esimerkki: Direktiiviä voidaan soveltaa insinööriin, joka on Italian kansalainen, jolla on ammattipätevyys Italiassa ja joka haluaa harjoittaa insinöörin ammattia Espanjassa, tai lääkintävoimistelijaan, joka on Ranskan kansalainen, jolla on ammattipätevyys Belgiassa ja joka haluaa toimia lääkintävoimistelijana Ranskassa. Sitä vastoin direktiiviä ei sovelleta lääkäriin, joka on Unkarin kansalainen, hankkinut ammattipätevyytensä Unkarissa ja haluaa harjoittaa ammattiaan Unkarissa.

6) Missä maassa ammattipätevyys on hankittu?

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan kysymyksessä 3 mainituissa 30 valtiossa hankittuun ammattipätevyyteen.

Jos ammattipätevyys on hankittu kolmannessa maassa⁸, direktiiviä 2005/36/EY ei sovelleta Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jossa ensimmäisen kerran on haettu ammattipätevyyden tunnustamista (”ensimmäinen tunnustamishakemus”).

⁶ Direktiivi 2009/50/EY, annettu 25 päivänä toukokuuta 2009, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten (EUVL L 155, 18.6.2009).

⁷ Sveitsin suhteen ovat voimassa erityiset säännöt.

⁸ Kyseessä ovat muut kuin edellä mainitut 30 valtiota, lukuun ottamatta Sveitsiä, jonka suhteen on voimassa erityiset säännöt.

Esimerkki: Ranskan kansalainen on suorittanut puheterapeutin ammatillisen koulutuksen Kanadassa. Koulutuksen ”ensimmäinen” tunnustaminen EU:n jäsenvaltiossa (esimerkiksi Ranskassa) ei kuulu direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan, vaan kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön piiriin.

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan vasta toisesta tunnustamishakemuksesta alkaen, jos sitä koskevat edellytykset täyttyvät.

Esimerkki: Kun henkilön kanadalainen puheterapeutin tutkintotodistus on tunnustettu Ranskassa, hän haluaa harjoittaa ammattiaan Belgiassa.

7) Mistä tietää, onko ammattipätevyys hankittu jäsenvaltiossa vai EU:n ulkopuolisessa maassa⁹?

Ammattipätevyys on hankittu jäsenvaltiossa, jos sen on myöntänyt jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ja jos ammatillinen koulutus kokonaisuudessaan on suoritettu jäsenvaltiossa tai jos ammatillinen koulutus on pääosiltaan suoritettu jäsenvaltiossa.

Esimerkki: Henkilön suorittama insinöörin koulutus on kestänyt viisi vuotta, joista kaksi vuotta on suoritettu Yhdysvalloissa ja kolme vuotta Tanskassa. Pätevyyden on myöntänyt Tanskan viranomainen. Henkilöllä on tällöin Tanskassa, siis jäsenvaltiossa, hankittu ammattipätevyys. Jos taas ammatillisesta koulutuksesta on suoritettu kolme vuotta Yhdysvalloissa ja kaksi vuotta Tanskassa, henkilöllä on amerikkalainen tutkintotodistus, toisin sanoen kolmannen valtion tutkintotodistus. Lisäksi, jos ammatillisesta koulutuksesta on suoritettu kolme vuotta Tanskassa ja kaksi vuotta Yhdysvalloissa ja jos tutkintotodistuksen on myöntänyt Yhdysvaltojen viranomainen, tutkintotodistus on amerikkalainen. (ks. myös kysymys 6)

Edellä esitettyä päättelyä ei kuitenkaan sovelleta ammatteihin, joita koskevan koulutuksen vähimmäisvaatimukset on yhdenmukaistettu EU:ssa (lääkärit, yleissairaanhoidosta vastaavat sairaanhoitajat, hammaslääkärit, eläinlääkärit, kättilöt ja proviisorit). Siitä hetkestä lähtien kun jokin jäsenvaltio myöntää kansallisen tutkintotodistuksen, näiden ammattien osalta on aina kyse asianomaisen jäsenvaltion myöntämästä tutkintotodistuksesta riippumatta siitä, kuinka pitkä kolmannessa maassa suoritettu opiskelujakso on ollut. Jäsenvaltiot voivat itse asiassa myöntää tällaisen kansallisen tutkintotodistuksen ainoastaan, jos direktiivissä vahvistetut koulutuksen vähimmäisvaatimukset täyttyvät.

⁹ Kyseessä ovat muut kuin edellä mainitut 30 valtiota, lukuun ottamatta Sveitsiä, jonka suhteen on voimassa erityiset säännöt.

8) Sovelletaanko direktiiviä silloin, kun koulutus on hankittu etäopiskeluna tai sopimuskoulutusta antavassa laitoksessa?

Direktiivissä 2005/36/EY ei edellytetä, että koulutus on hankittava siinä jäsenvaltiossa, jossa tutkintotodistus on myönnetty. Näin ollen koulutus voidaan hankkia myös etäopiskeluna tai sopimuskoulutusta antavassa laitoksessa. Sopimuskoulutusta antava laitos on tehnyt sopimuskoulutus sopimuksen toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan ammattioppilaitoksen kanssa. Sopimuksen mukaan koulutus on hankittu sopimuskoulutusta antavassa laitoksessa ja koulutuksen on vahvistanut toisessa jäsenvaltiossa sijaitseva oppilaitos, joka myös myöntää tutkintotodistuksen. Kyseessä on näin ollen toisen jäsenvaltion tutkintotodistus.

Esimerkki: Useat Yhdistyneen kuningaskunnan korkeakoulut ovat tehneet sopimuskoulutus sopimuksen kreikkalaisten oppilaitosten kanssa. Kreikan kansalainen, joka suorittaa Kreikassa sopimuskoulusta antavassa oppilaitoksessa insinöörin koulutusta, saa koulutuksen jälkeen ja kokeet suoritettuaan Yhdistyneen kuningaskunnan korkeakoulun tutkintotodistuksen. Kyseessä on toisen jäsenvaltion tutkintotodistus.

Jotta direktiiviä sovellettaisiin sopimuskoulutuksen turvin hankittuun tutkintotodistukseen, tutkintotodistuksen myöntävän oppilaitoksen on täytynyt virallisesti vahvistaa sopimuskoulutusta antavassa laitoksessa annettava koulutus. Sopimuskoulutuksen turvin hankitun tutkintotodistuksen on myös oltava sama kuin tutkintotodistuksen, jonka saa, jos koulutuksen käy kokonaisuudessaan läpi siinä jäsenvaltiossa, jossa tutkintotodistuksen myöntävä oppilaitos sijaitsee. Sopimuskoulutuksen turvin hankitun tutkintotodistuksen on lisäksi annettava yhtäläiset oikeudet ryhtyä harjoittamaan ammattia siinä jäsenvaltiossa, jossa tutkintotodistuksen myöntävä oppilaitos sijaitsee.

9) Onko ammatin harjoittaminen säänneltyä toisessa jäsenvaltiossa (vastaanottavassa jäsenvaltiossa)?

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan ainoastaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa säänneltyihin ammatteihin, toisin sanoen ammatteihin, joiden hankkiminen ja harjoittaminen edellyttää vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännön tai hallinnollisen määräyksen mukaisesti tiettyä, tarkoin määrättyä ammattipätevyyttä. Näin ollen direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan siinä tapauksessa, että ammatti, jota halutaan harjoittaa toisessa jäsenvaltiossa, on säännelty kyseisessä jäsenvaltiossa.

Esimerkki: Ranskassa säädetään laissa, että ainoastaan valtion hiihdonopettajan pätevyyskirjan haltijoilla on oikeus harjoittaa hiihdonopettajan ammattia Ranskan alueella. Hiihdonopettajan ammatti on näin ollen säännelty Ranskassa, minkä vuoksi direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan silloin, kun henkilö haluaa työskennellä hiihdonopettajana Ranskassa.

Tietoja siitä, onko ammatti säännelty vastaanottavassa jäsenvaltiossa, voi pyytää vastaanottavan jäsenvaltion yhteystaholta:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf. Luetteloon (joka on ohjeellinen eikä tyhjentävä) direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan kuuluvista säännellyistä ammateista voi tutustua internetosoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?newlang=en

Korostettakoon, että lääkärit, yleissairaanhoidosta vastaavat sairaanhoitajat, kättilöt, proviisorit, eläinlääkärit ja hammaslääkärit ovat kaikissa jäsenvaltioissa säänneltyjä ammatteja.

10) Mitä jos harjoitettavaa ammattia ei ole säännelty vastaanottavassa jäsenvaltiossa?

Tällöin ammattiin pääsee vapaasti eikä ammattipätevyyden tunnustamista tarvitse hakea. Henkilö voi alkaa harjoittaa ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset. Viranomaisen myöntämää tunnustamistodistusta ei tarvitse esittää. Tässä tapauksessa ammattipätevyyden arvostus riippuu työmarkkinatilanteesta ja näiden markkinoiden käyttäytymisestä eikä oikeussäännöistä.

Toisaalta tietty ammatti ei ehkä ole säännelty vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta sen harjoittaminen ei kuitenkaan ole vapaata. Ammattia ei ehkä pidetä vastaanottavassa jäsenvaltiossa itsenäisenä ammattina. Henkilön kotijäsenvaltiossa siihen liittyvät toiminnot voivat nimittäin vastaanottavassa jäsenvaltiossa olla osa toista ammattia ja siten varattuja näille ammattihenkilöille. Tässä tapauksessa kyseiseen ammattiin voi pyynnöstä saada osittaisen pääsyn.

Esimerkki 1: Ranskassa toimiva matematiikan opettaja haluaa harjoittaa ammattiaan Saksassa. Saksassa kuitenkin opettajien on opetettava kahta ainetta. Tässä tapauksessa Saksan viranomaisten on annettava kyseiselle opettajalle osittainen oikeus ammatin harjoittamiseen, toisin sanoen oikeus opettaa ainoastaan matematiikkaa.

Esimerkki 2: Henkilö on suorittanut psykoterapeutin erityiskoulutuksen tietyssä jäsenvaltiossa ja haluaa työskennellä psykoterapeutina toisessa jäsenvaltiossa, jossa psykoterapeutin ammatti ei ole riippumaton, vaan on osa lääketiedettä ja varattu psykiatreille. Henkilö voi harjoittaa tätä ammattia ainoastaan, jos hän on psykiatri.

11) Onko pätevyys varmasti hankittu siihen säänneltyyn ammattiin, jota halutaan harjoittaa?

Direktiiviä 2005/36/EY sovelletaan ainoastaan, jos säännelty ammatti, jota henkilö haluaa harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on sama kuin ammatti, jolle kyseinen henkilö on saanut täyden pätevyyden kotijäsenvaltiossaan.

Esimerkki: Direktiiviä 2005/36/EY ei sovelleta, jos henkilö on suorittanut kiinteistövälittäjän täyden ammattipätevyyden Espanjassa ja haluaa harjoittaa asianajajan ammattia Ranskassa.

12) Onko ammatti, jota halutaan harjoittaa tai siihen johtava koulutus säännelty kotijäsenvaltiossa?

Tämä kysymys ei koske lääkärin, yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan, hammaslääkärin, eläinlääkärin, kättilön ja proviisorin ammatteja. Se ei myöskään koske käsiteollisuuden, kaupan eikä teollisuuden ammatteja, jotka on mainittu direktiivin 2005/36/EY liitteessä IV, jos ne tunnustetaan automaattisesti sijoittautumisjärjestelyssä (ks. kysymys 47). Kysymys ei myöskään koske arkkitehtejä, jotka kuuluvat sijoittautumisjärjestelyn automaattisen tunnustamisen piiriin (ks. kysymys 43).

Jos ammattia, johon henkilöllä on pätevyys, tai tähän ammattiin johtavaa koulutusta ei ole säännelty jäsenvaltiossa, jossa ammattipätevyys on hankittu, vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi vaatia, että kyseinen henkilö on harjoittanut kyseistä ammattia vähintään kahden vuoden ajan sellaisessa jäsenvaltiossa, jossa kyseistä ammattia ei ole säännelty (ks. säännellyn ammatin määrittäminen kysymyksessä 9).

Ammatti on säännelty, jos sen taso ja sisältö määritellään tai niitä valvotaan jäsenvaltiossa, jossa sitä harjoitetaan. Säännellyn ammatin määrittelemisestä lisää kysymyksessä 9.

Tietoja siitä, onko ammatti tai koulutus säännelty, voi pyytää kotijäsenvaltion yhteystaholta: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf. Luetteloon (joka on ohjeellinen eikä tyhjentyvä) direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan kuuluvista säännellyistä ammanteista voi tutustua internetosoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?newlang=en

II. MITÄ DIREKTIIVIN 2005/36/EY SÄÄNNÖKSIÄ KUHUNKIN TAPAUKSEEN SOVELLETAAN?

13) Onko kyseessä ammatillisen toiminnan tilapäinen harjoittaminen toisessa jäsenvaltiossa vai halu sijoittautua sinne pysyvästi?

Järjestelmän soveltaminen riippuu siitä, haluaako henkilö sijoittautua pysyvästi toiseen jäsenvaltioon vai haluaako hän työskennellä siellä tilapäisesti.

Toiseen jäsenvaltioon sijoittautuminen merkitsee sinne muuttamista pysyvästi.

Esimerkki: Belgialainen puheterapeutti, joka lähtee Belgiasta ja avaa toimiston Ranskassa, sijoittautuu Ranskaan. Slovakialainen insinööri, joka on palkattu

tšekkiläiseen yritykseen toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella, sijoittautuu Tšekkiin.

Näihin kuvitteellisiin tapauksiin sovelletaan direktiivin 2005/36/EY sijoittautumista koskevia säännöksiä.

Jos henkilö taas on laillisesti sijoittautunut jäsenvaltioon direktiivin 2005/36/EY mukaisesti (ks. kysymys 15) ja haluaa harjoittaa tilapäisesti ammattiaan toisessa jäsenvaltiossa, hän on palvelun tarjoaja kyseisessä jäsenvaltiossa ja häneen sovelletaan direktiivin 2005/36/EY palvelujen tarjoamista koskevia säännöksiä. Sitä, onko kyseessä ammatin väliaikainen harjoittaminen, arvioidaan tapauskohtaisesti.

Esimerkki: Espanjalainen eläinlääkäri, joka toimii kolmen kuukauden ajan sijaisena eläinlääkärikeskuksessa Portugalissa, on palvelun tarjoajana Portugalissa. Virolainen lääkäri, joka hoitaa kolmena päivänä kuukaudessa potilaita Latviassa, on palvelun tarjoajana Latviassa. Myös espanjalainen ammattisukeltaja, joka työskentelee neljä kuukautta öljynporauslautalla Yhdistyneessä kuningaskunnassa, on palvelun tarjoaja.

A. TILAPÄINEN PALVELUN TARJOAMINEN

Jos henkilö haluaa harjoittaa tilapäisesti ammattiaan toisessa jäsenvaltiossa ja siirtyy kyseiseen jäsenvaltioon, häneen sovelletaan joustavampia sääntöjä kuin jos hän haluaisi sijoittautua kyseiseen jäsenvaltioon pysyvästi. Tiettyjen edellytysten on kuitenkin täyttyttävä. Useimmissa tapauksissa ammattipätevyyttä ei valvota ja toimintaa voi alkaa harjoittaa välittömästi. Vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisille voi kuitenkin joutua antamaan tiettyjä tietoja. Seuraavilla kysymyksillä pyritään selvittämään, mitä muodollisuuksia voi joutua täyttämään ja mitkä oikeudet pätevät tapaukseen, jossa ammattipätevyyttä valvotaan, tai tilanteeseen, jossa sitä ei valvota.

A.1 Yhteiset säännöt

14) Mitä palvelujen tarjoamista koskevan järjestelyn soveltamiseksi edellytetään?

– On oltava laillisesti sijoittautunut johonkin EU:n 27 jäsenvaltiosta tai seuraavista kolmesta valtiosta: Norja, Islanti, Liechtenstein.

Jos sijoittautumisvaltiossa ei säännellä ammattia, johon pätevyys on hankittu, tai siihen valmentavaa koulutusta (ks. kysymykset 9–12), vastaanottava jäsenvaltio voi vaatia, että henkilö on harjoittanut kyseistä ammattia sijoittautumisjäsenvaltiossa kahden vuoden ajan. Tätä ei kuitenkaan vaadita arkkitehdiltä, jonka ammattipätevyys tunnustetaan automaattisesti (ks. kysymys 43), eikä direktiivin 2005/36/EY liitteessä IV mainittuihin käsiteollisuuden, kaupan tai teollisuuden ammatteihin, jos henkilö

täyttää sijoittautumiseen liittyvän automaattisen tunnustamisen edellytykset (ks. kysymys 47).

– Henkilö siirtyy vastaanottavan jäsenvaltion alueelle fyysisesti. Jos kyseessä sitä vastoin on palvelun tarjoaminen vastaanottavassa jäsenvaltiossa ilman kotijäsenvaltiosta poistumista, sovelletaan sähköistä kaupankäyntiä koskevaa direktiiviä 2000/31/EY tai direktiiviä 2006/123/EY kirjeenvaihtona tai puhelinpalveluna suoritettujen palvelujen osalta eikä direktiiviä 2005/36/EY, joka koskee ammattipätevyyden tunnustamista.

15) Mitä ”laillisesti sijoittautunut” tarkoittaa?

Henkilö on laillisesti sijoittautunut silloin, kun hän täyttää kaikki edellytykset ammatin harjoittamiseksi jäsenvaltiossa eikä häneltä ole edes tilapäisesti evätty lupaa ammatin harjoittamiseen. Laillisesti sijoittautunut voi toimia itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä. Ammatin tosiasiallista harjoittamista ei välttämättä vaadita hetkellä, jona palvelun tarjoamista suunnitellaan.

Esimerkki 1: Ranskalainen arkkitehti on kirjautunut ammattialajärjestöön. Hän on laillisesti sijoittautunut Ranskaan, vaikkei hän vielä tosiasiallisesti harjoita arkkitehdin ammattia Ranskassa. Sitä vastoin, jollei hän vielä ole kirjautunut ammattialajärjestöön, hän ei ole laillisesti sijoittautunut.

Esimerkki 2: Henkilö työskentelee eläinlääkäriklinikalla eläinlääkärinä Belgiassa. Hän on laillisesti sijoittautunut Belgiaan.

16) Onko ilmoituksen antaminen välttämätöntä?

Ilmoituksen antamisesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

Kun henkilö tarjoaa ensimmäistä kertaa palvelua toisen jäsenvaltion alueella, kyseinen jäsenvaltio voi edellyttää ilmoituksen antamista asiasta. Kyseessä ei missään tapauksessa ole luvan hakeminen ammatin harjoittamista varten. Direktiivissä jäsenvaltioita ei velvoiteta vaatimaan tällaista ilmoitusta. Kyseessä on mahdollisuus, jota jäsenvaltiot voivat soveltaa direktiivin ja perustamissopimuksen rajoissa. Jos jäsenvaltio päättää vaatia tällaisen ilmoituksen antamista, ilmoitus on voimassa vuoden. Jos henkilö vuoden kuluttua haluaa uudelleen tarjota palvelua kyseisen jäsenvaltion alueella, tämä jäsenvaltio voi vaatia uuden ilmoituksen antamista, ja ilmoitus on taas voimassa vuoden. Näin ollen ilmoituksen voi joutua antamaan kerran vuodessa, jos kyseisen vuoden aikana haluaa tarjota palveluja kyseisen jäsenvaltion alueella.

Ilmoitus on annettava kirjallisena, mutta se voidaan toimittaa eri tavoin: tavallisena kirjeenä, kirjattuna kirjeenä, faksilla, sähköpostitse jne.

Ilmoituksen voi toimittaa milloin vain ennen palvelun tarjoamista ensimmäisen kerran. Vastaanottava jäsenvaltio ei voi vaatia ilmoituksen antamista muutamaa kuukautta tai

päivää ennen palvelun tarjoamisen aloittamista. On kuitenkin hyvä tietää, että tilanteen mukaan ilmoituksen käsittelyyn voi kulua jopa viisi kuukautta (ks. kysymykset 23 ja 31). Ilmoituksen voi antaa myös, vaikkei tietäisi, milloin alkaa tarjota palvelua kyseisessä jäsenvaltiossa. Joka tapauksessa henkilö itse katsoo, milloin hänen tilanteessaan – ennen kuin palvelua tarjotaan ensimmäisen kerran – on oikea hetki tehdä ilmoitus.

Esimerkki: Saksalainen hiihdonopettaja haluaa harjoittaa ammattiaan ensimmäistä kertaa Itävallassa kahden tai kolmen viikon ajan tulevana hiihtokautena, muttei vielä tiedä tarkempaa paikkaa eikä ajankohtaa. Ilmoitus olisi hyvä jättää edellisen vuoden kesä- tai heinäkuussa, jotta voisi olla varma mahdollisuudesta harjoittaa ammattia Itävallan alueella haluttuna ajankohtana siinä tapauksessa, että ammattipätevyys tarkastetaan. Jos henkilö taas on jo edellisinä vuosina tarjonnut palvelujaan Itävallan alueella, hänen ammattipätevyytään ei enää saa tarkastaa ja hän voi harjoittaa ammattiaan heti lähetettyään ilmoituksen. Tällöin hän voi tehdä ilmoituksen paljon myöhemmin, esimerkiksi marraskuussa tai joulukuussa juuri ennen palvelun tarjoamista.

17) Mistä tietää, onko ilmoitus annettava ja mille viranomaiselle se on toimitettava?

Kannattaa kääntyä vastaanottavan jäsenvaltion yhteystahon puoleen: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf

Halutessaan ilmoituksen voi kuitenkin toimittaa suoraan palveluja sisämarkkinoilla koskevassa direktiivissä 2006/123/EY tarkoitettuun keskitettyyn asiointipisteeseen¹⁰. Tämän keskitetyn asiointipalvelun välityksellä voi täyttää kaikki ammatin harjoittamiseksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa tarvittavat menettelyt ja muodollisuudet ja sinne voi myös jättää ilmoituksen. Keskitetyt asiointipisteet alkavat toimia kaikissa jäsenvaltioissa 28. joulukuuta 2009.

18) Mitkä tiedot ilmoituksessa on annettava?

Ilmoitukseen on merkittävä suku- ja etunimet, yhteystiedot (osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite jne.), kansallisuus, ammatti, johon pätevyys on hankittu siinä jäsenvaltiossa, johon henkilö on laillisesti sijoittautunut, ja ammatti, jota henkilö haluaa harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Ilmoitukseen on myös merkittävä tiedot henkilön ammatillista vastuuta koskevasta suojasta: esim. vakuutusyhtiön nimi ja vakuutus sopimuksen numero.

¹⁰ Kunkin jäsenvaltion tehtävänä on päättää, haluaako se soveltaa tätä mahdollisuutta terveydenhuollon työntekijöihin ja ammattilaisiin (eläinlääkäreitä lukuun ottamatta), jos nämä henkilöt eivät kuulu direktiivin 2006/123/EY soveltamisalaan.

Ilmoituksen käsittelyn helpottamiseksi on hyvä myös mainita, onko kyseessä ensimmäinen kerta, kun palveluja tarjotaan kyseisen jäsenvaltion alueella, vai onko kyseessä vuosittain uusittava ilmoitus.

19) Minkä tietojen antamista ei voida vaatia?

Vastaanottava jäsenvaltio ei missään tapauksessa saa vaatia palvelun paikan ja/tai ajankohdan ja/tai keston ilmoittamista eikä useamman hengen asiakasryhmän kyseessä ollessa ryhmän jäsenten määrää. Osoitteen ilmoittamista vastaanottavassa jäsenvaltiossa ei myöskään saa vaatia.

20) Mitä liiteasiakirjoja ilmoitukseen voidaan vaatia liitettäväksi?

Vastaanottava jäsenvaltio voi vaatia seuraavien asiakirjojen liittämistä ilmoitukseen ennen kuin palvelua tarjotaan ensimmäisen kerran tai jos kyseisissä asiakirjoissa esitetty tilanne muuttuu:

– **Todiste henkilön kansalaisuudesta.**

– **Todistus siitä, että henkilö on laillisesti sijoittautunut jäsenvaltioon eikä häneltä ole edes väliaikaisesti evätty lupaa ammatin harjoittamiseen.**

Esimerkki asiakirjoista, joilla laillinen sijoittautuminen voidaan osoittaa: jos ammatti on säännelty jäsenvaltiossa, johon henkilö on laillisesti sijoittautunut: toimivaltaisen viranomaisen, toimivaltaisen ammattialajärjestön antama todistus tai jäljennös ammatinharjoittamisluvasta; jos ammattia ei säännellä jäsenvaltiossa, johon henkilö on laillisesti sijoittautunut: jäljennös ammatinharjoittamisluvasta, kaupparekisteriote, ammatillisen järjestön todistus, työnantajan todistus, johon on liitetty sosiaaliturvatodistus tai verotodistus.

Asiakirjassa on ehdottomasti mainittava selvästi, mistä ammatista on kyse.

Jollei toimitetusta asiakirjasta käy selvästi ilmi, ettei ammatinharjoittamislupaa ole evätty väliaikaisesti eikä lopullisesti, on esitettävä toinen asiakirja, jolla osoitetaan, ettei ammatin harjoittamista ole evätty väliaikaisesti.

Esimerkki: rikosrekisteriote, oikeus- tai poliisiviranomaisen todistus jne.

– **Todiste ammattipätevyydestä.**

Kyseessä on ammattipätevyys, jonka perusteella henkilöllä on oikeus harjoittaa ammattia siinä tapauksessa, että kyseinen ammatti on säännelty jäsenvaltiossa, jossa ammattipätevyys tai pelkkä ammattikokemus on hankittu. Jollei ammattia ole säännelty, kyseessä on ammattipätevyys, joka osoittaa, minkä koulutuksen henkilö on hankkinut kyseisen ammatin harjoittamista varten, tai ammattipätevyyden puuttuessa hänen ammattikokemuksensa (ks. seuraava luetelmakohta).

– Todiste siitä, että henkilö on harjoittanut kyseistä ammattia kahden vuoden ajan viimeisten kymmenen vuoden kuluessa silloin, kun kyseistä ammattia tai siihen johtavaa koulutusta ei ole säännelty jäsenvaltiossa, johon henkilö on laillisesti sijoittautunut (ks. kysymykset 9 ja 12). Asia voidaan osoittaa monin keinoin: työnantajan todistuksella, verotodistuksella jne.

– Todiste siitä, ettei henkilön ole tuomioistuimen päätöksellä todettu syyllistyneen rikokseen siinä tapauksessa, että ammattia harjoitetaan turvallisuusallalla (poikkeuksena ovat yksityiset turvamiehet), edellyttäen, että vastaanottava jäsenvaltio vaatii samaa omilta kansalaisiltaan.

21) Voiko vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen vaatia alkuperäisten tai oikeiksi todistettujen jäljennösten esittämistä?

Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ei saa vaatia alkuperäisten asiakirjojen esittämistä. Sitä vastoin viranomainen voi edellyttää oikeiksi todistettuja jäljennöksiä tärkeimmistä asiakirjoista, kuten ammattipätevyyttä koskevia asiakirjoja, jotka osoittavat ammattikokemuksen.

Jollei oikeiksi todistettuja jäljennöksiä pystytä toimittamaan kaikista asiakirjoista, toimivaltaisen viranomaisen on itse varmennettava asiakirjan aitous sen jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, johon hakija on laillisesti sijoittautunut.

22) Onko asiakirjat käännettävä ja onko käännösten oltava oikeaksi todistettuja?

Vastaanottavan jäsenvaltion viranomainen voi vaatia asiakirjojen kääntämistä ainoastaan, jos se on ehdottoman välttämätöntä hakemuksen käsittelemisessä.

Oikeaksi todistettua käännöstä voidaan vaatia vain tärkeimmistä asiakirjoista.

Esimerkki: ammattipätevyys, ammattikokemusta osoittavat todistukset.

Jos kyseessä on lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, kättilö, eläinlääkäri, proviisori tai arkkitehti, joiden ammattipätevyyttä koskevat asiakirjat on mainittu direktiivin 2005/36/EY liitteessä V, oikeaksi todistettua käännöstä ammattipätevyyttä koskevista asiakirjoista voidaan vaatia ainoastaan, jos se on ehdottoman välttämätöntä tunnustamishakemuksen käsittelemisessä. Toimivaltainen viranomainen voi helposti tarkastaa, vastaako ammattipätevyysnimike liitteessä mainittua nimikettä.

Vastaanottavan jäsenvaltion viranomainen ei myöskään saa vaatia oikeaksi todistettua käännöstä sellaisista asiakirjoista kuin henkilökortti, passi jne.

Todistukset voi joka tapauksessa niin halutessaan todistuttaa oikeiksi kotijäsenvaltion tai vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella. Vastaanottavan

jäsenvaltion on kuitenkin hyväksyttävä henkilön kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen oikeiksi todistamat käännökset.

A.2 Yleinen järjestelmä

23) Kuinka pian ilmoituksen jättämisen jälkeen ammattiaan voi alkaa harjoittaa?

Ammattia voi alkaa heti harjoittaa vastaanottavan jäsenvaltion alueella. Vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisen lupaa ei tarvitse jäädä odottamaan (jollei henkilöön sovelleta poikkeusjärjestelyä, ks. jäljempänä kohta A.3).

A.3 Poikkeusjärjestely, jota sovelletaan silloin, kun ammattiin sisältyy terveys- tai turvallisuusriski

24) Päteekö kysymykseen 23 annettu vastaus kaikissa tapauksissa?

Jos harjoitettavaan ammattiin sisältyy terveys- tai turvallisuusriski, vastaanottavan jäsenvaltion viranomaiset voivat tarkastaa henkilön pätevyyden, mikä voi viivästyttää ammatin harjoittamisen aloittamista.

25) Mihin ammatteihin sisältyy terveys- tai turvallisuusriski?

Vastaanottavan jäsenvaltion yhteyspisteet antavat tiedon siitä, minkä ammattien on todettu kyseisessä jäsenvaltiossa sisältävän terveys- tai turvallisuusriskin.

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf

26) Koskeeko tämä ammattialoja?

Jäsenvaltiot eivät saa soveltaa poikkeusjärjestelyjä lääkäreihin, yleissairaanhoidosta vastaaviin sairaanhoitajiin, hammaslääkäreihin, eläinlääkäreihin, kättilöihin, proviisoreihin tai arkkitehteihin, jos näihin sovelletaan sijoittautumisjärjestelmän automaattista tunnustamista (ks. kysymykset 42–45). He voivat ryhtyä harjoittamaan ammattiaan välittömästi (ks. kohta A.2, kysymys 23).

Esimerkki 1: Portugalilaiseen lääkäriin, jolla on tutkintotodistus "Carta de Curso de licenciatura em medicina", sovelletaan automaattista tunnustamista eikä hänen ammattipätevyyttään saa näin ollen tarkastaa.

Esimerkki 2: Arkkitehtiin, jonka pätevyys ei perustu direktiivin 2005/36/EY mukaiseen koulutukseen, ei sovelleta automaattista tunnustamista, joten hänen pätevyytensä voidaan tarkastaa.

27) Onko valvonta järjestelmällistä?

Ei ole. Ammattipätevyys voidaan tarkastaa vain silloin, kun henkilö siirtyy ensimmäisen kerran vastaanottavaan jäsenvaltioon palvelun tarjoajaksi.

Esimerkki: Espanjalainen lääkintävoimisteliija on työskennellyt Ranskassa vuonna 2002 neljä kuukautta sen jälkeen, kun hänen espanjalainen ammattipätevyytensä on tunnustettu Ranskassa. Hän haluaa jälleen työskennellä kyseisessä valtiossa tietyn ajan: hänen ammattipätevyyttään ei enää saa tarkastaa, sillä se on jo tehty vuonna 2002.

28) Jos ammattipätevyys tarkastetaan, onko siinä yhteydessä toimitettava lisätietoja ja/tai -asiakirjoja?

Ammattipätevyyden tarkastava viranomainen voi pyytää seuraavia tietoja koulutuksesta: opintojen kokonaiskesto, suoritettut oppiaineet ja niiden osuus opinnoista, teoreettisten ja käytännön opintojen osuus. Viranomainen voi myös pyytää tietoja ammattikokemuksesta, jatkokoulutuksesta, seminaareista ja muista koulutustilaisuuksista, joilla ammattikoulutusta on täydennetty.

Kyseiset tiedot on syytä antaa, sillä ne voivat helpottaa ammattipätevyyden tarkastamista ja tehdä lisätoimenpiteet tarpeettomiksi (ks. kysymys 30).

Jollei näitä tietoja toimiteta, viranomainen tekee päätöksensä käytössään olevien tietojen perusteella.

29) Minkä päätöksen toimivaltainen viranomainen voi tehdä?

Mahdollisuuksia on useita.

– Toimivaltainen viranomainen voi asiakirja-aineistoa tutkittuaan päättää olla tarkastamatta henkilön ammattipätevyyttä.

Esimerkki: Toimivaltainen viranomainen on jo tarkastanut vastaavan ammattipätevyyden ja katsoo, etteivät kyseisen ammattipätevyyden omaavat henkilöt voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa palvelun vastaanottajan terveydelle tai turvallisuudelle.

Toimivaltainen viranomainen voi asiakirja-aineistoa tutkittuaan päättää tarkastaa henkilön ammattipätevyyden ja tarkastuksen jälkeen myöntää tai evätä luvan palvelun

tarjoamiseen (esimerkki: henkilöltä on evätty ammatin harjoittaminen sijoittautumisjäsenvaltiossa) tai edellyttää lisätoimenpiteiden suorittamista (ks. kysymys 30).

Jos henkilöltä edellytetään lisätoimenpiteiden suorittamista, hän saa viranomaiselta lopullisen päätöksen vasta kyseisten toimenpiteiden suorittamisen jälkeen, jolloin hänelle joko myönnetään lupa palvelun tarjoamiseen (jos suoritus hyväksytään) tai evätään kyseinen lupa (jos suoritusta ei hyväksytä) epäonnistumisen jälkeen).

Jos ammatti kuuluu käsiteollisuuden, kaupan tai teollisuuden alaan ja siihen sisältyy terveys- tai turvallisuusriski, toimivaltainen viranomainen voi tarkastaa, onko henkilöllä riittävästi ammattikokemusvuosia, joiden perusteella hänen ammattipätevyytensä voidaan tunnustaa automaattisesti sijoittautumisjärjestelmässä (ks. kysymykset 45–47). Jos näin on, viranomaisen on myönnettävä lupa palvelun tarjoamiseen. Lisätarkastuksia ei saa tehdä eikä lisätoimenpiteitä vaatia.

30) Mitä lisätoimenpiteitä toimivaltainen viranomainen voi määrätä ja missä tapauksessa?

Toimivaltainen viranomainen voi määrätä lisätoimenpiteitä, jos henkilön koulutuksen ja vastaanottavan jäsenvaltion koulutuksen välillä on olennaisia eroja ja jos nämä erot voivat vahingoittaa palvelun vastaanottavan tahon terveyttä tai turvallisuutta.

Ennen lisätoimenpiteiden määrittämistä viranomaisen on varmennettava, onko henkilön hankkima ammattikokemus, jatkokoulutus ja täydentävä koulutus omiaan tasoittamaan näitä eroja. Viranomainen voi kuitenkin varmentaa asian ainoastaan, jos sille on toimitettu kyseiset tiedot.

Jos toimivaltaisella viranomaisella ei ole kyseisiä tietoja tehdessään päätöstä lisätoimenpiteistä, sen on ensin annettava henkilölle mahdollisuus osoittaa, että hän on hankkinut puuttuvat taidot ammattikokemuksen, jatkokoulutuksen tai täydentävän koulutuksen kautta.

Jollei henkilö kykene osoittamaan asiaa edellä kuvatulla tavalla, toimivaltainen viranomainen voi edellyttää kelpoisuuskokeen tai hyvin lyhyen työharjoittelujakson suorittamista.

Jos henkilön suoritusta ei hyväksytä, hänen täytyy saada suorittaa koe tai työharjoittelujakso uudelleen.

31) Missä ajassa toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös?

Parhaassa tapauksessa päätös luvan myöntämisestä tai epäämisestä ammatin harjoittamiseen tai lisätoimenpiteiden määrittämisestä tehdään kuukauden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta liiteasiakirjoineen (jollei asiakirja-aineiston käsittelyssä ole ilmennyt ongelmia) ja pahimmassa tapauksessa neljän kuukauden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta liiteasiakirjoineen (jos asiakirja-aineiston käsittelyssä on ilmennyt ongelmia).

Jos toimivaltainen viranomainen päättää määrätä lisätoimenpiteitä, päätös tehdään vasta, kun toimenpiteet on suoritettu, joten päätöksenteko viivästyy. Lisätoimenpiteet on järjestettävä kuukauden kuluessa niiden määräämisestä.

Jos lisätoimenpiteet määrätään ja ne suoritetaan hyväksytysti, palvelua voi alkaa tarjota parhaassa tapauksessa kahden kuukauden kuluessa siitä, kun toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut ilmoituksen liiteasiakirjoineen (jollei asiakirja-aineiston käsittelyssä ole ilmennyt ongelmia), pahimmassa tapauksessa viiden kuukauden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta liiteasiakirjoineen (jos asiakirja-aineiston käsittelyssä on ilmennyt ongelmia).

Käytännėsäännöissä annetaan lisätietoja määräajoista (ks. erityisesti sääntöjen kohta 8): http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/future_en.htm#docs

32) Mitä jos toimivaltainen viranomainen ei toimi määrääjassa?

Jos edellytykset palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen soveltamiseksi täyttyvät (ks. kysymys 14) eikä toimivaltainen viranomainen toimi määrääjassa, palvelua voi kyseisen määräjän kuluttua alkaa tarjota vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

A.4 Ammatin harjoittamista koskevat säännöt

33) Mitä sääntöjä ammatin harjoittamisessa on noudatettava?

Ammatin harjoittamisessa on noudatettava ammatillisia käytännėsääntöjä, jotka liittyvät suoraan vastaanottavassa jäsenvaltiossa voimassa olevaan ammattipätevyyteen, kuten ammattinimikkeiden käyttöä sekä vakavaa ammattivirhettä koskevia sääntöjä ja siihen sovellettavia kurinpitösäännöksiä jne.

34) Mistä säännöistä vapautetaan?

Vapautus koskee seuraavia sääntöjä:

– ammatillisen järjestön tai elimen myöntämää lupaa tai sen rekisteriin merkitsemistä tai jäsenyyttä. Ammatillisen järjestön tai elimen väliaikaista tai muodollista jäsenyyttä voidaan kuitenkin vaatia edellyttäen, ettei se hidasta tai mutkista palvelun tarjoamista. Rekisteriin merkitsemisen suorittavat tarvittaessa vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset.

– sosiaaliturvalaitokseen rekisteröitymistä: kyseiselle laitokselle on kuitenkin ilmoitettava ennalta palvelun tarjoamisesta tai kiireellisessä tapauksessa jälkikäteen.

B. SIJOITTAUTUMINEN

Kun henkilö sijoittautuu harjoittamaan säänneltyä ammattia toiseen jäsenvaltioon, hänen ammattipätevyytensä tarkastetaan. Tietyt muodollisuudet on näin ollen täytettävä ja tiettyä menettelyä noudatettava. Jäljempänä selvitetään kyseiset muodollisuudet ja henkilön oikeudet tunnustamismenettelyssä.

B.1 Kaikille ammateille yhteiset kohdat

35) Minne tunnustamishakemus jätetään?

Yhteystaho (http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf) neuvoo, minne tunnustamishakemus on jätettävä ja miten menettelyä jatketaan.

Halutessaan hakemuksen voi kuitenkin toimittaa palveluita sisämarkkinoilla koskevassa direktiivissä 2006/123/EY säädettyyn keskitettyyn asiointipisteeseen¹¹. Asiointipisteen välityksellä voidaan toteuttaa kaikki tarvittavat menettelyt ja muodollisuudet ammatin harjoittamiseksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja sinne voi myös jättää tunnustamishakemuksen. Keskitetyt asiointipisteet alkavat toimia kaikissa jäsenvaltioissa 28. joulukuuta 2009.

36) Mitä asiakirjoja jäsenvaltion, jossa halutaan työskennellä, toimivaltainen viranomainen voi vaatia esitettäviksi?

36. a. Kaikkia ammatteja koskevat asiakirjat

Jäsenvaltion, jossa ammatillista toimintaa halutaan harjoittaa, toimivaltainen viranomainen voi vaatia seuraavien asiakirjojen esittämistä:

- **todiste henkilön kansalaisuudesta**, esimerkiksi jäljennös henkilökortista
- **todiste sitä, että henkilöllä on hallussaan ammattipätevystodistus tai asiakirja koulutuksesta**, joka valmentaa kyseiseen ammattiin pääsyyn tai oikeuttaa kyseiseen ammattiin pääsyn (esimerkiksi jäljennös todistuksesta tai asiakirjasta). Tätä ei kuitenkaan voida vaatia, jos henkilö täyttää edellytykset automaattisen tunnustuksen saamiseksi pelkän ammattikokemuksen perusteella (ks. kysymykset 47–49).
- **todiste ammattipätevyydestä**, jos ammattipätevyys on hankittu kolmannessa maassa ja tunnustettu jo toisessa jäsenvaltiossa. Tässä tapauksessa jäsenvaltion, jossa ammatillista toimintaa halutaan harjoittaa, toimivaltainen viranomainen voi vaatia

¹¹ Kunkin jäsenvaltion tehtävänä on päättää, haluaako se soveltaa tätä mahdollisuutta terveydenhuollon työntekijöihin ja ammattilaisiin (eläinlääkäreitä lukuun ottamatta), jos nämä henkilöt eivät kuulu direktiivin 2006/123/EY soveltamisalaan.

ammattipätevyyden tunnustaneen jäsenvaltion myöntämää todistusta, jolla osoitetaan, että henkilö on tosiasiallisesti harjoittanut kyseistä ammattia vähintään kolmen vuoden ajan kyseisen jäsenvaltion alueella (ks. kysymys 6).

– Jos samaa edellytetään myös valtion omilta kansalaisilta:

- **todistus hyvästä maineesta tai nuhteettomuudesta tai siitä, että henkilö ei ole tehnyt konkurssia** ja ettei henkilöltä ole määräaikaisesti tai pysyvästi evätty lupaa harjoittaa tätä ammattia vakavan ammatillisen väärinkäytöksen tai rikoksen vuoksi

- **todistus terveydentilasta**, jonka on antanut toimivaltainen viranomainen, joka voi olla yksityislääkäri (yleislääkäri tai erikoislääkäri vaaditun todistuksen mukaan)

– **todiste hakijan vakavaraisuudesta ja todiste vakuutusturvasta.**

36.b. Alakohtaisia ammatteja koskevat asiakirjat

Jäsenvaltion, jossa ammatillista toimintaa halutaan harjoittaa, toimivaltainen viranomainen voi vaatia esitettäväksi:

- **niin sanotun vaatimustenmukaisuustodistuksen:** kyseessä on kotijäsenvaltion myöntämä todistus siitä, että henkilön ammattipätevyys on nimenomaan direktiivissä tarkoitettu pätevyys

- **todistuksen nimikkeen muutoksesta** (ei koske arkkitehteja): sellaisessa oletetussa tapauksessa, jossa henkilön ammattipätevyys täyttää koulutukselle asetetut vähimmäisvaatimukset, muttei vastaa direktiivin vastaavassa liitteessä esitettyä ammattia

- todistuksen ammattiin liittyvien tehtävien harjoittamisesta vähintään vuoden ajan, jos kyseessä on yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksen jälkeen 18 kuukauden pituisen kätilön koulutuksen suorittanut kätilö, tai **todistuksen ammattiin liittyvien tehtävien harjoittamisesta vähintään kahden vuoden ajan**, jos kätilön koulutus on kestänyt vähintään kolme vuotta eikä ammatin harjoittaminen edellytä tutkintotodistuksia, todistuksia ja muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja, joiden perusteella henkilö voi tulla hyväksytyksi yliopistoon tai korkeakouluun

- **kotijäsenvaltion todistuksen kyseisen ammatin tosiasiallisesta ja luvallisesta harjoittamisesta (yleensä yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta todistuksen myöntämistä edeltäneiden viiden vuoden aikana):**

- jos kyseessä on lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri, kätilö tai proviisori, joka on hankkinut pätevyytensä ennen direktiivin liitteessä V tarkoitettua viiteajankohtaa ja jollei pätevyys täytä vähimmäiskoulutusvaatimuksia, ja muissa direktiivissä säädetyissä erityistilanteissa (esimerkiksi entisessä Jugoslaviassa koulutuksesta myönnetty asiakirjat tai tietyissä jäsenvaltioissa stomatologiaan erikoistuneen lääkärin koulutuksesta myönnetty asiakirjat hammaslääkärin pätevyyden tunnustamista varten).

- jos kyseessä on arkkitehti, jolla ei ole liitteessä V tai liitteessä VI tarkoitettua pätevyyttä tai johon sovelletaan muuta direktiivissä tarkoitettua erityistä tilannetta (esimerkiksi entisessä Jugoslaviassa koulutuksesta annetut asiakirjat). Tietyissä tapauksissa todistuksesta on myös selvittävä, että henkilöllä on oikeus käyttää kotijäsenvaltiossaan arkkitehdin ammattinimikettä ennen direktiivissä kyseiselle jäsenvaltiolle asetettua täsmällistä ajankohtaa.

36.c. Käsiteollisuuden, teollisuuden ja kaupan ammatteja koskevat asiakirjat

Jäsenvaltion, jossa ammatillista toimintaa halutaan harjoittaa, toimivaltainen viranomainen voi vaatia esitettäväksi:

- **kotijäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen myöntämän todistuksen, josta selviää harjoitetun toiminnan luonne ja kesto**
- tietyissä tapauksissa voidaan myös vaatia **todistetta koulutuksesta**.

36.d. Yleiseen järjestelmään kuuluvien ammattien asiakirjat

Jäsenvaltion, jossa ammatillista toimintaa halutaan harjoittaa, toimivaltainen viranomainen voi vaatia esitettäväksi:

- **todistetta vähintään kahden vuoden ammattikokemuksesta kyseisessä ammatissa:** tätä todistetta voidaan vaatia, jollei ammattia eikä koulutusta ole säännelty kotijäsenvaltiossa, mutta ammatti on säännelty vastaanottavassa jäsenvaltiossa (ks. kysymykset 9 ja 12). Tällöin kaikki asiakirjat on otettava huomioon. Näin ollen toimivaltaisen viranomaisen myöntämä todistus ei ole pakollinen. Palkkakuitit tai työnantajan todistukset on hyväksyttävä vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Ammatillisen toiminnan on kuitenkin käytävä selvästi ilmi asiakirjasta.
- **tietoja koulutuksesta**, mutta vain jos se on tarpeen olennaisten erojen määrittämiseksi vaadittuun kansalliseen koulutukseen nähden. Yleensä seuraavat tiedot riittävät: tiedot opintojen kokonaiskestosta, oppiaineista ja niiden suhteesta sekä tarvittaessa teoreettisen ja käytännön opintojen osuuksista opinnoissa.

37) Voiko lisäasiakirjoja toimittaa oma-aloitteisesti ja onko se suotavaa?

Jos ammatti kuuluu yleiseen järjestelmään, toimivaltaiselle viranomaiselle on syytä toimittaa mahdollisimman paljon tietoja seuraavista seikoista: ammattikokemuksesta, ammatillisesta jatkokoulutuksesta, seminaareista ja muusta alkuperäisen koulutuksen jälkeisestä koulutuksesta. Nämä tiedot voivat helpottaa pätevyyden tunnustamista ja niillä voidaan erityisesti välttää kokonaan tai osittain kelpoisuuskokeen tai sopeutumisajan suorittaminen ennen pätevyyden tunnustamista (ks. kysymykset 51 ja 52)

Jollei näitä tietoja toimiteta, viranomainen tekee päätöksensä käytössään olevien tietojen perusteella.

38) Voiko viranomainen vaatia alkuperäisten asiakirjojen tai oikeiksi todistettujen jäljennösten esittämistä?

Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ei saa vaatia alkuperäisten asiakirjojen esittämistä. Sitä vastoin viranomainen voi edellyttää oikeiksi todistettuja jäljennöksiä tärkeimmistä asiakirjoista, kuten ammattipätevyyttä koskevia asiakirjoja, jotka osoittavat ammattikokemuksen.

Jollei oikeiksi todistettuja jäljennöksiä pystytä toimittamaan kaikista asiakirjoista, toimivaltaisen viranomaisen on itse varmennettava asiakirjan aitous sen jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, johon hakija on laillisesti sijoittautunut.

39) Onko kaikki asiakirjat käännettävä?

Vastaanottavan jäsenvaltion viranomainen voi vaatia asiakirjojen kääntämistä ainoastaan, jos se on ehdottoman välttämätöntä tunnustamishakemuksen käsittelemisessä.

Oikeaksi todistettua käännöstä voidaan vaatia vain tärkeimmistä asiakirjoista.

Esimerkki: ammattipätevyys, ammattikokemusta osoittavat todistukset.

Jos kyseessä on lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, kätilö, eläinlääkäri, proviisori tai arkkitehti, joiden ammattipätevyyttä koskevat asiakirjat on mainittu direktiivin 2005/36/EY liitteessä V, oikeaksi todistettua käännöstä ammattipätevyyttä koskevista asiakirjoista voidaan vaatia ainoastaan, jos se on ehdottoman välttämätöntä tunnustamishakemuksen käsittelemisessä. Toimivaltainen viranomainen voi helposti tarkastaa, vastaako ammattipätevyysnimike liitteessä mainittua nimikettä.

Vastaanottavan jäsenvaltion viranomainen ei myöskään saa vaatia oikeaksi todistettua käännöstä sellaisista asiakirjoista kuin henkilökortti, passi jne.

Todistukset voi joka tapauksessa niin halutessaan todistuttaa oikeiksi kotijäsenvaltion tai vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella. Vastaanottavan jäsenvaltion on kuitenkin hyväksyttävä henkilön kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen oikeiksi todistamat käännökset.

40) Missä ajassa tunnustamishakemus on käsiteltävä?

Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa ensin vastaanottaneensa hakijan toimittaman asiakirja-aineiston kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta ilmoittaen samalla kaikista mahdollisesti puuttuvista asiakirjoista.

Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä asianmukaisesti perusteltu päätös mitä pikimmin täydellisen asiakirja-aineiston esittämisen jälkeen ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa automaattisen tunnustamisen järjestelmässä (ks. kysymykset 42–45) ja neljän kuukauden kuluessa tutkintotodistusten tunnustamisen yleisessä järjestelmässä (ks. kysymykset 49–60) ja ammattikokemuksen automaattisessa tunnustamisjärjestelmässä (ks. kysymykset 46–48). Määräajan noudattamatta jättämistä käsitellään kysymyksessä 63.

41) Mitkä oikeudet hakijalla on, jos ammattipätevyys tunnustetaan?

Tunnustamisella henkilölle myönnetään oikeus harjoittaa kyseistä ammattia. Hän voi siis alkaa harjoittaa ammattia samoin edellytyksin kuin vastaanottavan jäsenvaltion omat kansalaiset. Häneen sovelletaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa samoja sääntöjä (lakeja, asetuksia, hallinnollisia määräyksiä ja ammattieettisiä sääntöjä) kuin vastaanottavan jäsenvaltion omiin kansalaisiin. Hänen on ennen kaikkea noudatettava vastaanottavassa jäsenvaltiossa kyseiselle ammatille asetettua toiminta-alaa. Jos kyseessä on ammatin harjoittaminen palkattuna työntekijänä, henkilö voi hakea vastaanottavassa jäsenvaltiossa avoinna olevia työpaikkoja ja osallistua henkilöstön valintaprosessiin (haastatteluihin, asiakirja-aineiston tarkasteluun, kilpailuihin jne.) samoin oikeuksin kuin kansallisten tutkintotodistusten haltijat.

B. 2 Alakohtaiset ammatit

Kyseessä ovat ammatit, joita koskevat vähimmäisvaatimukset on yhdenmukaistettu EU:ssa: lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri, kättilö, proviisori ja arkkitehti.

42) Miten hakemusta tarkastellaan?

Ammattipätevyys kuuluu periaatteessa tutkintotodistusten automaattisen tunnustamisen järjestelmään (ks. kysymykset 43–44). Tämän perusteella vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella ei ole oikeutta tarkastaa koulutusta ja eikä vaatia suoritettua koulutuksen sisältöä osoittavan asiakirjan esittämistä.

Jos kyseessä on EU:n ulkopuolisessa maassa hankittu ammattipätevyys, joka on jo tunnustettu ensimmäisen kerran jäsenvaltiossa ja jos kyseinen jäsenvaltio on myöntänyt todistuksen siitä, että henkilö on harjoittanut sen alueella kyseistä ammattia vähintään kolme vuotta, ammattipätevyyden tunnustaminen ei ole automaattista, vaan se kuuluu tutkintotodistusten tunnustamisen yleiseen järjestelmään (ks. kysymykset 45 ja 49–60).

43) Mitkä edellytykset automaattista tunnustamista varten on täytettävä?

- **Lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri ja proviisori**

Hakijalla on oltava kyseisen jäsenvaltion kohdalla direktiivin 2005/36/EY liitteessä V mainittu ammattipätevyys (toisin sanoen koulutusta osoittava asiakirja ja mahdollisesti siihen liitetty todistus). Ammattipätevyyteen on sisällyttävä direktiivissä 2005/36/EY asetettujen vähimmäiskoulutusvaatimusten mukainen koulutus. Näin yleensä on, jos koulutus on aloitettu kyseiselle ammatille ja jäsenvaltiolle direktiivin liitteessä V mainitun viiteajankohdan jälkeen.

Esimerkki: Italialaisella lääkärillä on koulutusta osoittava todistus "Attestato di formazione specifica in medicina generale", jonka hän on saanut 31. joulukuuta 1994 jälkeen (ks. liitteen V kohta 5.1.4). Tämä todistus osoittaa direktiivin mukaisen koulutuksen, joten henkilö on oikeutettu automaattiseen tunnustamiseen.

- **Kätilö**

Hakijalla on oltava kyseisen jäsenvaltion kohdalla direktiivin 2005/36/EY liitteessä V mainittu ammattipätevyys (toisin sanoen koulutusta osoittava asiakirja ja mahdollisesti siihen liitetty todistus). Ammattipätevyyteen on sisällyttävä direktiivissä 2005/36/EY asetettujen vähimmäiskoulutusvaatimusten mukainen koulutus. Näin yleensä on, jos koulutus on aloitettu kyseiselle ammatille ja jäsenvaltiolle direktiivin liitteessä V mainitun viiteajankohdan jälkeen.

Automaattinen tunnustaminen perustuu suoritettuun koulutukseen.

Näin ollen jos kätilön koulutus on ollut täysipäiväistä ja kestänyt vähintään kaksi vuotta tai 3 600 tuntia ja siihen osallistuminen on edellyttänyt yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutusta vastaavaa todistusta, ammattipätevyys tunnustetaan automaattisesti.

Jos sitä vastoin yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutusta on seurannut 18 kuukauden pituinen kätilön koulutus, automaattinen tunnustaminen voidaan myöntää vain, jos ammattia on harjoitettu vähintään vuoden ajan.

Jos kätilön koulutus on kestänyt vähintään kolme vuotta eikä siihen osallistuminen ole edellyttänyt, että henkilöllä on tutkintotodistus, todistus tai muu asiakirja, joka osoittaa oikeuden tulla hyväksytyksi yliopistoihin tai korkeakouluihin, automaattinen tunnustaminen toteutetaan ainoastaan, jos ammattia on harjoitettu vähintään kahden vuoden ajan.

- **Arkkitehti**

Automaattinen tunnustaminen perustuu suoritettuun koulutukseen.

Hakijalla on oltava kyseisen jäsenvaltion kohdalla direktiivin 2005/36/EY liitteessä V mainittu ammattipätevyys (toisin sanoen koulutusta osoittava asiakirja ja mahdollisesti siihen liitetty todistus). Ammattipätevyyteen on sisällyttävä direktiivissä 2005/36/EY asetettujen vähimmäiskoulutusvaatimusten mukainen koulutus. Näin yleensä on, jos koulutus on aloitettu kyseiselle ammatille ja jäsenvaltiolle direktiivin liitteessä V mainitun viiteajankohdan jälkeen.

Esimerkki: Espanjalaisella lääkäriellä on koulutusta osoittava todistus "Título oficial de arquitecto", jonka hän on saanut Universidad Europea de Madridissa, jossa hän on aloittanut koulutuksensa aikaisintaan lukuvuonna 1998–1999 (ks. liitteen V kohta 5.1.7). Hänen ammattipätevyytensä tunnustetaan automaattisesti.

Sen sijaan automaattisen tunnustamisen piiriin ei kuulu italialainen arkkitehti, jolla on koulutusta osoittava todistus "Laurea specialistica in architettura", jonka hän on saanut Politecnico di Barissa, ja joka on aloittanut koulutuksensa aikaisintaan lukuvuonna 1999–2000, mutta ei ole vielä saanut todistusta "Diploma di abilitazione all'esercizio indipendente della professione", joka Italiassa vaaditaan koulutusta osoittavan todistuksen lisäksi (ks. liitteen V kohta 5.1.7).

44) Tunnustetaanko ammattipätevyys automaattisesti, jos se on myönnetty ennen kotivaltion liittymistä Euroopan unioniin?

- **Lääkäri, yleissairaanhoidosta vastaava sairaanhoitaja, hammaslääkäri, eläinlääkäri, kättilö ja proviisori**

Jos ammattipätevyys on hankittu ennen direktiivin liitteessä V kyseisen jäsenvaltion ammattipätevyydelle asetettua viiteajankohtaa (esimerkki: 1. toukokuuta 2004 Tšekissä yleissairaanhoidosta vastaavalle sairaanhoitajalle - liitteen V kohta 5.2.2 jne.) eikä koulutus vastaa koulutukselle asetettuja vähimmäisvaatimuksia, automaattisen tunnustamisen voi saada, jos pystyy osoittamaan kotijäsenvaltion myöntämällä todistuksella, että on harjoittanut tosiasiallisesti ja luvallisesti kyseistä ammattia yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta todistuksen myöntämistä edeltäneiden viiden vuoden aikana. Samoin jos ammattipätevyyteen voidaan soveltaa direktiivissä tarkoitettujen ammattien suhteen saavutettuja erityisiä oikeuksia (esimerkiksi entisessä Jugoslaviassa tai entisessä DDR:ssä myönnetty ammattipätevyys jne.), on täytettävä ammattikokemukselle asetetut erityiset edellytykset ja esitettävä todistukset, jotta automaattisen tunnustamisen voisi saada tällä perusteella.

- **Arkkitehti**

Jos pätevyys perustuu koulutukseen, joka on hankittu ennen direktiivin liitteessä V kyseisen jäsenvaltion ammattipätevyydelle asetettua viitelukuvuotta (*esimerkki: ennen lukuvuotta 2007–2008 maltalaiselle arkkitehdille - liitteen V kohta 5.7.1*), ja vaikkei koulutus olisi direktiivissä 2005/36/EY asetettujen vähimmäisvaatimusten mukainen, automaattisen tunnustamisen voi kuitenkin saada saavutettujen oikeuksien perusteella edellyttäen, että henkilöllä on kyseiselle jäsenvaltiolle direktiivin 2005/36/EY liitteessä VI säädetty ammattipätevyys (toisin sanoen koulutuksesta annettu asiakirja ja mahdollisesti siihen liitetty todistus). Koulutus on täytynyt aloittaa viimeistään direktiivin liitteessä VI kyseisen jäsenvaltion ammattipätevyydelle asetetun viitelukuvuoden aikana.

Lisäksi jos ammattipätevyyteen sisältyy koulutus, jota ei ole mainittu direktiivin liitteissä V tai VI, automaattisen tunnustamisen voi saada, jos pystyy osoittamaan kotijäsenvaltion myöntämällä todistuksella, että on ollut oikeutettu arkkitehdin ammattinimikkeeseen kyseisessä jäsenvaltiossa ennen direktiivissä mainittua tarkkaa ajankohtaa ja että on harjoittanut tosiasiallisesti ja luvallisesti kyseistä ammattia yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta todistuksen myöntämistä edeltäneiden viiden vuoden aikana. Samoin jos ammattipätevyyteen voidaan soveltaa direktiivissä tarkoitettujen ammattien suhteen saavutettuja erityisiä oikeuksia (esimerkiksi entisessä Jugoslaviassa tai entisessä DDR:ssä myönnetty ammattipätevyys jne.), on täytettävä ammattikokemukselle asetetut erityiset edellytykset ja esitettävä todistukset, jotta voisi saada automaattisen tunnustamisen tällä perusteella.

45) Mitä tunnustamismenettelyä noudatetaan silloin, kun automaattista tunnustamista ei voida soveltaa?

Jollei automaattista tunnustamista voida soveltaa, tunnustamisessa noudatetaan yleistä järjestelmää (ks. kysymykset 49–60).

Siinä tapauksessa, että direktiivissä säädetään yleisen järjestelmän toissijaisesta soveltamisesta ainoastaan tietyissä tapauksissa, ei tunnustamiseen välttämättä sovelleta yleistä järjestelmää (III osaston I luku). Tällöin on oikeus saada ammattipätevyytensä tunnustetuksi perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevan 43 artiklan perusteella. Tällaisessa tapauksessa toimivaltaisen viranomaisen on verrattava perustamissopimuksen nojalla hakijan koulutusta kansalliseen koulutukseen ottaen huomioon hakijan hankkima ammattikokemus ja täydennyskoulutus. Jos viranomainen tällöin toteaa eroja, se voi pyytää hakijaa tasoittamaan nämä erot esimerkiksi kokeella, sopeutumisajalla tai täydennyskoulutuksella kansallisten sääntöjen mukaisesti.

B.3 Käsiteollisuuden, teollisuuden ja kaupan ammatit

Jos haluaa harjoittaa liitteessä IV mainittua ammattia, voi ammattipätevyydelleen saada automaattisen tunnustamisen ammattikokemuksen perusteella, jos täyttää direktiivissä säädetty edellytykset.

46) Miten hakemusta tarkastellaan?

Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen varmentaa toimitettujen asiakirjojen perusteella ensin, täytyvätkö automaattiselle tunnustamiselle asetetut edellytykset.

47) Mitkä edellytykset automaattista tunnustamista varten on täytettävä?

Direktiivin 17, 18 ja 19 artiklassa on määritelty harjoitettavan ammatin mukaan ammattikokemuksen edellytykset (lajiteltuina mahdollisesti koulutusta koskevien edellytysten mukaan). Kyseiseen ammattikokemukseen on sisällyttävä toiminta, jota vastaanottavassa jäsenvaltiossa halutaan harjoittaa. Direktiivissä kokemus määritellään luonteen (itsenäinen harjoittaminen, yrityksen johdossa toimiminen, palkansaajana toimiminen jne.) ja keston mukaan (ammattikokemus vuosina, ajankohta, jolloin kokemus on päättynyt jne.). Tietyissä tapauksissa direktiivissä säädetään lisäksi aiemmasta hyväksytystä kokemuksesta.

Esimerkiksi kauneudenhoitoalaan liittyvä toiminta kuuluu direktiivin liitteen IV luettelon III kohdan 4 soveltamisalaan. Näin ollen sovelletaan direktiivin 19 artiklaa. Jos henkilöllä on yhtäjaksoinen kolmen vuoden ammattikokemus itsenäisenä kauneudenhoitoalan ammatinharjoittajana Saksassa ja kokemus on jatkunut viimeisenä kymmenenä vuotena, hänen ammattipätevyytensä voidaan tunnustaa automaattisesti Kreikassa pelkän ammattikokemuksen perusteella.

Kampaamoalan toiminta sitä vastoin kuuluu liitteen IV luettelon I kohtaan 3 ja tällöin sovelletaan direktiivin 17 artiklaa. Jos henkilöllä on yhtäjaksoinen kolmen vuoden ammattikokemus itsenäisenä kampaamoalan ammatinharjoittajana Saksassa, hänen ammattipätevyytensä ei riitä automaattiseen tunnustamiseen Kreikassa. Tämän vuoksi hänen on joko osoitettava hankkineensa aiemmin vähintään kolmen vuoden koulutuksen, joka on tunnustettu Saksassa, tai osoitettava harjoittaneensa kampaamoalan toimintaa palkattuna työntekijänä vähintään viisi vuotta. Automaattisen tunnustamisen voi myös saada, jos henkilöllä on vähintään yhtäjaksoinen kuuden vuoden kokemus kampaamoalan itsenäisenä ammatinharjoittajana tai yrityksen johtajana Saksassa tai neljän vuoden kokemus, jota edeltää vähintään kahden vuoden hyväksytty koulutus.

48) Mitä menettelyä noudatetaan silloin, kun ammattipätevyyttä ei voida automaattisesti tunnustaa?

Jos toiminta, jota vastaanottavassa jäsenvaltiossa halutaan harjoittaa, on mainittu direktiivin liitteessä IV, mutta edellytykset automaattisen tunnustamisen saamiseksi

ammattikokemukseen perusteella eivät täyty, tunnustaminen perustuu yleiseen tunnustamisjärjestelmään (ks. kysymykset 49–60).

Esimerkki: Henkilöllä on kauneushoitoalalta vain yhden vuoden kokemus, joten tunnustaminen perustuu yleiseen tunnustamisjärjestelmään (ks. kysymykset 49–60).

B.4 Yleiseen järjestelmään kuuluvat ammatit

Tähän järjestelmään kuuluvat kaikki ammatit, joihin ei voida soveltaa kumpaakaan automaattisen tunnustamisen järjestelmää, jotka on kuvattu **kohdissa B.2 ja B.3**

49) Miten hakemusta tarkastellaan?

1) Ammattipätevyyttä valvova toimivaltainen viranomainen varmentaa ensin, onko pätevyys myönnetty jäsenvaltiossa, jossa säännellään ammattia, jonka pätevyyden tunnustamista haetaan. Jos jäsenvaltiossa, jossa ammattipätevyys on hankittu, ei säännellä kyseistä ammattia eikä myöskään kyseiseen ammattiin valmistavaa koulutusta, toimivaltaisella viranomaisella on oikeus vaatia sen osoittamista, että kyseistä ammattia on harjoitettu vähintään kaksi vuotta viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana (ks. kysymykset 9 ja 12). Jollei hakija pysty toimittamaan tällaista todistetta tai jollei hänellä ole tällaista ammattikokemusta, toimivaltaisella viranomaisella on oikeus soveltaa tunnustamishakemukseen direktiivin 2005/36/EY sääntöjä.

Jos ammattipätevyys on hankittu EU:n ulkopuolisessa valtiossa, toimivaltainen viranomainen varmentaa, onko hakija tosiasiallisesti harjoittanut kyseistä ammattia vähintään kolmen vuoden ajan jäsenvaltiossa, joka on ensimmäisen kerran tunnustanut hakijan ammattipätevyyden. Tämä kokemus on osoitettava kyseisen jäsenvaltion myöntämällä todistuksella. Direktiiviä voidaan soveltaa ainoastaan, jos tämä edellytys täyttyy.

2) Tämän jälkeen toimivaltainen viranomainen varmentaa ammattipätevyyden tason direktiivissä vahvistettujen perusteiden mukaisesti. Direktiivissä 2005/36/EY (11 artiklassa) jaetaan ammattikokemus viiteen tasoon: a, b, c, d ja e, siihen sisältyvän koulutuksen keston ja tason mukaan. Alin taso on a ja ylin taso e.

Direktiivin mukaan toimivaltainen viranomainen ei voi kieltäytyä tunnustamasta ammattipätevyyttä (jollei kysymyksissä 50–52 toisin todeta), jos se on luokiteltu kuuluvaksi kyseisessä valtiossa vaaditun ammattipätevyyden kanssa samaan tasoon tai sitä välittömästi alempana olevaan tasoon.

Esimerkki: Vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaadittu ammattipätevyys on luokiteltu tasolle c. Jos hakijan ammattipätevyys on luokiteltu tasolle c tai tasolle b, sovelletaan direktiiviä. Jos ammattipätevyys sitä vastoin on luokiteltu tasolle a, direktiiviä ei sovelleta, sillä tasoero hakijan ammattipätevyyden ja vastaanottavan jäsenvaltion ammattipätevyyden välillä on liian suuri.

Tähän periaatteeseen on kuitenkin poikkeus, jota sovelletaan silloin, kun vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaadittuun ammattipätevyyteen sisältyy neljän vuoden koulutus ja se on luokiteltu tasoon e. Tällaisessa tapauksessa toimivaltainen viranomainen ei voi kieltäytyä tunnustamasta ammattipätevyyttä, jos se on luokiteltu tasoon e, d tai c, eli välittömästi alempaan tasoon.

Oman ammattipätevyytensä tason ja vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaaditun tason voi tarkistaa komission verkkosivuilta seuraavasta osoitteesta: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?newlang=en

Tietoja voi pyytää myös kansalliselta yhteystaholta osoitteesta: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf

3) Tämän jälkeen toimivaltainen viranomainen vertaa hakijan saamaa koulutusta kansalliseen koulutukseen todentaakseen, onko näiden kahden koulutuksen välillä olennaisia eroja. Olennaisilla eroilla tarkoitetaan erittäin suuria eroja, jotka koskevat ammatin harjoittamisen kannalta tärkeitä oppiaineita.

Jos toimivaltainen viranomainen havaitsee olennaisia eroja hakijan koulutuksen ja kansallisen koulutuksen välillä, sen on varmennettava, voidaanko erot tasoittaa hakijan ammattikokemuksella tai hänen hankkimallaan täydennyskoulutuksella. Tämän vuoksi on tärkeää toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisimman paljon tietoja.

Kun asia on tutkittu, toimivaltainen viranomainen tekee päätöksen, joka on perusteltava asianmukaisesti.

50) Minkä päätöksen toimivaltainen viranomainen voi tehdä?

1) Viranomainen voi päättää hakijan ammattipätevyyden tunnustamisesta (ks. myös kysymys 41).

2) Viranomainen voi päättää ammattipätevyyden tunnustamisen epäämisestä. Epääminen voi kuitenkin olla vain poikkeuksellista. Epääminen on perusteltua esimerkiksi silloin, kun käy ilmi, että ammatti, jonka pätevyyden tunnustamista on haettu, ei ole sama, jolle pätevyys on hankittu.

Epäämistä ei sen sijaan voida perustella esimerkiksi sillä, että hakijan ammattipätevyyden ja vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaaditun ammattipätevyyden välinen ero on liian suuri tai ettei hakijalla ole vaadittua kahden vuoden koulutusta, sillä hakijan ammattipätevyys on myönnetty jäsenvaltiossa, jossa kyseistä ammattia eikä siihen valmistavaa koulutusta ole säännelty. Tällaisessa tapauksessa toimivaltainen viranomainen ei ole velvoitettu soveltamaan direktiiviä, vaan sen on verrattava perustamissopimuksen nojalla hakijan koulutusta kansalliseen koulutukseen ottaen huomioon hakijan hankkima ammattikokemus ja täydennyskoulutus. Jos viranomainen tällöin toteaa eroja, se voi pyytää hakijaa tasoittamaan nämä erot esimerkiksi kokeella, sopeutumisajalla tai täydennyskoulutuksella.

3) Toimivaltainen viranomainen voi myös määrätä hakijalle lisätoimenpiteitä ennen hänen ammattipätevyytensä tunnustamista (ks. myös kysymykset 51 ja 52) siinä tapauksessa, että se on havainnut hakijan koulutuksen ja kansallisen koulutuksen välillä olennaisia eroja, joita ei voida tasoittaa hakijan ammattikoulutuksella ja/tai täydennyskoulutuksella.

51) Mitä lisävaatimuksia toimivaltainen viranomainen voi hakijalle asettaa?

Toimivaltainen viranomainen voi vaatia hakijaa suorittamaan kelpoisuuskokeen tai täyttämään enintään kolmen vuoden sopeutumisajan.

52) Jos vaaditaan sopeutumisaikaa tai koetta, voiko viranomainen valita, kumpaa sovelletaan?

Periaatteessa ei voi. Hakijan on valittava kelpoisuuskokeen ja sopeutumisajan väliltä. Tähän periaatteeseen on kuitenkin poikkeuksia, jotka koskevat seuraavia tapauksia:

– oikeusalan ammatit

– ammatit, joiden koulutusvaatimukset on yhdenmukaistettu mutta joihin ei sovelleta automaattista tunnustamista, lukuun ottamatta erityissairaanhoitajia (ks. kysymykset 42–45)

– käsiteollisuuden, kaupan ja teollisuuden ammatit, jotka on mainittu direktiivin liitteessä IV ja jotka eivät kuulu automaattisen tunnustamisen järjestelmään (ks. kysymykset 46–48) ja jos hakija haluaa toimia itsenäisenä ammatinharjoittajana tai yrityksen johtajana ja jos hakijan ammatillinen toiminta edellyttää voimassa olevan erityisen kansallisen säännösten tuntemista ja soveltamista, jos tätä edellytetään myös omilta kansalaisilta

– seuraavissa ammteissa ja seuraavissa jäsenvaltioissa toimivaltaisella viranomaisella on oikeus edellyttää kelpoisuuskoetta:

- Ranska: hiihdonopettaja, merenalaisen sukeltamisen opettaja, laskuvarjohyppäyksen opettaja, vuorikiipeilyopas, luolatutkimuksen opettaja
- Itävalta: alppihiihdon opettaja, murtomaahiihdon opettaja, vaellushiihdon opas, vuoristo-opas
- Italia: hiihdonopettaja, vuoristo-opas
- Saksa (Baijeri): hiihdonopettaja, murtomaahiihdon opettaja, vaellushiihdon opas ja vuoristo-opas
- Belgia: yksityisetsivä.

53) Miten kelpoisuuskokeeseen tai sopeutumisaikaan voi valmentautua?

Kun kyseessä on kelpoisuuskoe, toimivaltainen viranomainen tai yhteystaho voi antaa tarvittavia tietoja kuten luettelon suositeltavista teoksista ja/tai näytteitä kokeista (jos niitä on käytettävissä).

Kun kyseessä on sopeutumisaika, toimivaltainen viranomainen tai yhteystaho voi välittää tietoja kokemuksista, joita on saatu onnistuneista sopeutumisajoista, kuten luettelon suositeltavista teoksista (jos niitä on käytettävissä).

54) Onko sopeutumisaika hankittava itse?

Vastaanottava jäsenvaltio voi antaa sopeutumisajan järjestämisen ja toteuttamisen valtuutettujen laitosten ja/tai opinto-ohjaajien vastuulle. Toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava hakijalle luettelo sopeutumisajasta vastaavista laitoksista/henkilöistä siinä ammatissa, jota hakija haluaa harjoittaa. Hakija voi mahdollisuuksien mukaan valita luettelosta ohjaajan ja harjoittelupaikan.

Sopeutumisaikaa koskevat ehdot eivät kuitenkaan saa olla liian rajoittavia.

Suorituspaikka ei saa olla maantieteellisesti niin kaukana, että tästä aiheutuisi este.

55) Miten sopeutumisaika toteutetaan?

Sopeutumisaika toteutetaan pätevän ammattilaisen johdolla ja siihen voidaan liittää täydennyskoulutus. Lopuksi tulokset arvioidaan.

56) Voidaanko sopeutumisajalta maksaa palkkaa?

Sopeutumisajalta voidaan maksaa palkkaa, jos se on mahdollista vastaanottavan valtion kansallisissa rakenteissa. Kyseessä ei kuitenkaan ole oikeus.

Vastaanottava jäsenvaltio määrittelee hakijan aseman, mutta jos kansallisilla harjoittelijoilla on tietty asema, hakijalla on oltava sama asema.

57) Millainen kelpoisuuskoe on?

Kelpoisuuskokeen ainoana tavoitteena on mitata hakijan ammatillinen tietämys ja siinä voi olla kyse vain ammatin harjoittamiseen liittyvistä tärkeimmistä oppiaineista, joissa on todettu olennaisia eroja. Nämä oppiaineet on yksilöity toimivaltaisen viranomaisen päätöksessä ja niihin voivat kuulua kyseisen ammatin ammattietiikan tiedot.

Kelpoisuuskoe voi olla teoreettinen (esimerkiksi: kirjallinen koe) tai käytännön koe (esim. laskettelukoe).

58) Kuinka monta kelpoisuuskoetta vuodessa on järjestettävä?

Kelpoisuuskokeiden määrän on periaatteessa perustuttava toimitettujen hakemusten määrään. Joka tapauksessa vuosittain on järjestettävä vähintään kaksi koetta. Kausiluonteisissa toimissa, kuten hiihdonopettajan toimessa, kokeet on keskitettävä kauden alkuun.

59) Voiko kelpoisuuskokeeseen osallistua useamman kerran?

Kyllä. Koe täytyy voida uusia sen epäonnistuttua. Vastaanottava jäsenvaltio määrittää joka tapauksessa voimassa olevien kansallisten sääntöjen perusteella, kuinka moneen uusintakokeeseen hakija voi osallistua.

60) Missä ajassa toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös kelpoisuuskokeen tai sopeutumisajan suorittamisen jälkeen?

Direktiivissä ei vahvisteta erityistä määräaikaa, mutta toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös mahdollisimman nopeasti.

III. KULUT

61) Voidaanko hakijalta edellyttää osallistumista asiakirja-aineiston käsittelystä aiheutuvien kulujen maksamiseen?

Hakijalta ei saa edellyttää rahoitusosuutta, jos hän kuuluu ilmoitusjärjestelyyn palvelujen vapaassa tarjonnassa (ks. kohta A.2, kysymys 23). Tässä tapauksessa vastaanottavan jäsenvaltion viranomainen ei käsittele asiakirja-aineistoa.

Muissa tapauksissa hakija voi joutua maksamaan tietyn määrän hakemuksen käsittelykustannuksia. Määrä ei kuitenkaan saa ylittää tarjotusta palvelusta tosiasiallisesti aiheutuvia kustannuksia ja sen on oltava verrannollinen jäsenvaltion omien kansalaisten vastaavissa tilanteissa maksamiin määriin.

62) Voidaanko hakijalta edellyttää osallistumista kelpoisuuskokeesta tai sopeutumisajasta aiheutuvien kulujen maksamiseen?

Hakija voi joutua maksamaan tietyn määrän kelpoisuuskokeen tai sopeutumisajan järjestelyistä aiheutuvista kustannuksista. Määrä ei kuitenkaan saa ylittää tarjotusta palvelusta tosiasiallisesti aiheutuvia kustannuksia ja sen on oltava verrannollinen jäsenvaltion omien kansalaisten vastaavissa tilanteissa maksamiin määriin.

IV. MUUTOKSENHAKU

63) Mitä oikeudellisia muutoksenhakuoikeuksia hakijalla on?

Hakemuksen hylkäämispäätöksessä (tai päätöksessä lisätoimenpiteiden – esim. kelpoisuuskokeen tai sopeutumisajan – määäämisestä) on ilmoitettava hylkäämisperusteet. Jollei perusteita ole ilmoitettu hylkäämispäätöksessä, hakijalla on oikeus vaatia niiden ilmoittamista. Jollei perusteita ilmoiteta tai hakija on niistä eri mieltä, hänellä on oikeus hakea oikeusteitse muutosta vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuimelta. Vastaanottavassa jäsenvaltiossa esitetyn muutoksenhaun yhteydessä voidaan todentaa päätöksen laillisuus yhteisöoikeuteen nähden.

Sijoittautumisjärjestelyssä (ks. **kohta II**) hakija voi myös hakea muutosta, jollei päätöstä ole annettu määräajassa. Hakijalla ei nimittäin ole ennen päätöksen tekemistä oikeutta harjoittaa ammattiaan vastaanottavan jäsenvaltion alueella. Palvelujen vapaan tarjoamisen järjestelyssä (ks. **kohta I**) muutosta ei sitä vastoin tarvitse hakea, sillä jollei päätöstä ole tehty annettu määräajassa, hakijalla on oikeus tarjota palvelua.

Joissain jäsenvaltioissa myös hallinnollinen muutoksenhaku on mahdollista. Yhteystaholta voi saada kaikki tarvittavat tiedot kansallisista muutoksenhakukeinoista:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf

V. KIELITAITOVAATIMUKSET

64) Voidaanko hakijalta edellyttää vastaanottavan jäsenvaltion virallisen kielen osaamista?

Vastaanottava jäsenvaltio voi edellyttää hakijalta vastaanottavan valtion virallisen kielen osaamista, jos se on perusteltua sen ammatin luonteen vuoksi, jota hän haluaa harjoittaa. Kielitaitovaatimukset eivät kuitenkaan saa ylittää kyseisen ammatin harjoittamisessa objektiivisesti välttämätöntä taitoa (sanaston tuntemus, suullinen ja/tai kirjallinen kielitaito ja aktiivinen ja/tai passiivinen kielitaito).

On kuitenkin korostettava, että riippumatta säännelystä ammatista hakuasiakirjat käsitellään vastaanottavan jäsenvaltion virallisella kielellä ja tarvittaessa, jos kelpoisuuskoetta tai sopeutumisaikaa vaaditaan (ks. kysymykset 51 ja 52), ne suoritetaan kyseisen jäsenvaltion virallisella kielellä.

Ammattipätevyyden tunnustamisprosessi ja kielitaidon mahdollinen todentaminen ovat eri menettelyjä. Ammattipätevyyden tunnustamista ei saa evätä tai lykätä sillä perusteella, ettei hakijalla ole asianmukaista kielitaitoa.

Tähän sääntöön on kuitenkin poikkeus silloin, kun kielitaito on osa pätevyyttä (esimerkki: puheterapeutti, vastaanottavan maan kieltä opettava opettaja).

65) Voidaanko hakijalta edellyttää järjestelmällisesti kielikoetta?

Vastaanottava jäsenvaltio ei saa järjestelmällisesti edellyttää kielikoetta. Kukin jäljempänä esitettävä asiakirja on riittävä todiste kielitaidosta:

- jäljennös vastaanottavan jäsenvaltion virallisella kielellä hankitun pätevyyden osoittavasta asiakirjasta
- jäljennös pätevyyden osoittavasta asiakirjasta, jossa todistetaan vastaanottavan jäsenvaltion virallisen kielen (virallisten kielten) taito (esimerkiksi yliopistotutkinto, kauppakamarin todistus, tunnustettujen kieli-instituuttien kuten Goethe-instituutin myöntämä todistus jne.)
- todiste aiemmasta ammattikokemuksesta vastaanottavan jäsenvaltion alueella.

Haastattelua tai koetta (suullista ja/tai kirjallista) voidaan vaatia hakijalta ainoastaan, jos hän ei kykene toimittamaan ainoatakaan edellä mainituista asiakirjoista.

VI. KENEEN PUOLEEN VOI KÄÄNTYÄ ONGELMATAPAUKSISSA?

66) Mikä taho voi auttaa kotivaltiossa?

1) Kotivaltiossa voi kääntyä kansallisen yhteystahon puoleen, jos ammattipätevyyden tunnustamismenettelyssä on vaikeuksia.

2) Hakija voi myös kääntyä kansalaisten neuvontapalvelun puoleen.

Tämä palvelu ottaa yhteyttä riippumattomiin oikeusalan asiantuntijoihin, jotka antavat ilmaiseksi yksilöllisiä neuvoja hakijalle unionin kansalaisena kuuluvista oikeuksista. Vastaukset annetaan hakijan kielellä viikossa.

Lisätietoja tästä palvelusta on saatavilla internetosoitteessa:

http://ec.europa.eu/citizensrights/front_end/index_fi.htm

3) Myös SOLVIT-verkoston puoleen voi kääntyä.

SOLVIT on online-pohjainen ongelmanratkaisuverkosto: EU:n jäsenvaltiot etsivät siinä yhteistyössä käytännön ratkaisuja ongelmiin, joita syntyy viranomaisten soveltaessa virheellisesti sisämarkkinalainsäädäntöä. Kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa (ja lisäksi Norjassa, Islannissa ja Liechtensteinissa) on SOLVIT-

keskus. SOLVIT-keskukset ovat osa jäsenvaltioiden kansallista hallintoa, ja ne ovat sitoutuneet tarjoamaan käytännön ratkaisuja todellisiin ongelmiin varsin lyhyessä kymmenen viikon määräajassa. SOLVIT-verkoston palvelut ovat maksuttomia. On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että muutoksenhakuun kansallisesti sovellettavia määräaikoja ei kuitenkaan lykätä, vaikka hakija saattaa asiansa SOLVIT-verkoston käsittelyyn. Jos hakija taas päättää hakea muutosta kansallisella tasolla, hän ei enää voi saattaa asiaa SOLVIT-verkoston käsiteltäväksi.

Tietoja SOLVIT-verkostosta on saatavilla seuraavasta internetosoitteesta:

http://ec.europa.eu/solvit/site/index_fi.htm